

T.C
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ

EŞLERİN BAĞLANMA TARZLARI İLE ÇİFT UYUM
DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ARAŞTIRILMASI

Dr. Meltem GÜNDOĞAN

Ruh Sağlığı ve Hastalıkları
Anabilim Dalı
TIPTA UZMANLIK TEZİ

ESKİŞEHİR
2015

T.C
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ

EŞLERİN BAĞLANMA TARZLARI İLE ÇİFT UYUM
DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ARAŞTIRILMASI

Dr. Meltem GÜNDOĞAN

Ruh Sağlığı ve Hastalıkları
Anabilim Dalı
TIPTA UZMANLIK TEZİ

TEZ DANIŐMANI
Prof. Dr. Cem KAPTANOĞLU

ESKİŞEHİR
2015

TEZ KABUL VE ONAY SAYFASI

T.C.
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA,

Dr Meltem GÜNDOĞAN'a ait "Eşlerin Bağlanma Tarzları İle Çift Uyum Düzeyi Arasındaki İlişkinin Araştırılması" adlı çalışma jürimiz tarafından Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı'nda Tıpta Uzmanlık Tezi olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Tarih: 22.01.2015

Jüri Başkanı

Prof. Dr. Cem KAPTANOĞLU

Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı

Üye

Prof. Dr. Gökay AKSARAY

Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı

Üye

Doç. Dr. Burhanettin KAYA

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi

Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Fakülte Kurulu'nun Tarih ve Sayılı Kararıyla onaylanmıştır.

Prof.Dr. Enver İHTİYAR

Dekan

TEŞEKKÜR

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı Anabilim Dalı'nda yapmış olduğum uzmanlık eğitimim süresince büyük emeği geçen ve eğitimimin her aşamasında ilgi ve desteklerini esirgemeyen değerli hocalarıma; başta tez danışmanım Prof. Dr. Cem KAPTANAOĞLU' na, Prof. Dr. Gökay AKSARAYA'a, Prof. Dr. Çınar YENİLMEZ'e, Doç. Dr. Gülcan GÜLEÇ'e, Doç. Dr. Altan EŞSİZOĞLU'na, Yrd. Doç. Dr. Ferdi KÖŞGER' e, birlikte çalıştığım araştırma görevlisi arkadaşlarıma ve Psikiyatri Anabilim Dalı'nın tüm çalışanlarına teşekkür ederim. Tezimin verilerinin istatistiksel analizini yapan Biyoistatistik ve Tıbbi Bilişim Anabilim Dalı'ndan Prof. Dr. Fezan MUTLU ' ya ve Tuğçe ŞENÇELİKEL' e yardımları ve destekleri için teşekkür ederim

ÖZET

Gündoğan, M. Eşlerin Bağlanma Tarzları İle Çift Uyum Düzeyi Arasındaki İlişkinin Araştırılması. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı Tıpta Uzmanlık Tezi, Eskişehir, 2015. Kişilerin yakın ilişkide bulunduğu kişiye bağlanma davranışı eş uyumunu, ruhsal durumunu etkileyen önemli faktörlerden biridir. Bu çalışmada, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Polikliniği'ne ardı sıra başvuran, 100 hasta ve eşi çalışmaya alınmış, bu 100 çiftin(100 erkek, 100 kadın) bağlanma tarzlarının çift uyumu ve klinik özellikleri ile ilişkisi araştırılmıştır. Hastaların bağlanma tarzları Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II Ölçeği kullanılarak, çift uyumları Çift Uyum Ölçeği kullanılarak belirlendi. Diğer ölçümler Genel Sağlık Anketi-28 ve Şiddet anketi ile yapıldı. Analizler sonucunda, kişilerin sahip olduğu bağlanma tarzlarına göre sosyal işlevsellik, çift uyumları, maruz kaldıkları şiddette farklılık saptandı. Güvenli bağlanma tarzına sahip olanların(n:45, %22.5) sosyal işlevselliğinin, çift uyumunun, doyumunun, bağlılığın, duygusal ifadenin daha iyi, duygusal şiddet, cinsel şiddetin daha az olduğu saptanmıştır. Güvenli bağlananların hepsinin çift uyum düzeyi iyi olarak saptandı. Çift uyumu olan bireylerde şiddet daha azdı. Ayrıca, birinin veya her ikisinin de güvenli bağlanma tarzına sahip eşlerden oluşan çift gruplarındaki kadınların çift uyumlarının ve eşlerden birisinin güvenli birinin güvensiz olduğu çift gruplarındaki kadınların çift doyumlarının, eşlerin ikisinin de güvenli olduğu çift gruplarındaki kadınların fikir birliği ve duygusal ifade puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Çalışmamızdaki kadınların erkeklere göre daha fazla fiziksel şiddete maruz kaldığı ek olarak her iki eşinde güvensiz olduğu eşlerden oluşan çift grubunda eşlerden birinin güvenli olduğu gruba göre daha fazla şiddet ve fiziksel şiddete maruz kaldıkları saptanmıştır. İki eşinde güvensiz bağlanma stiline sahip olduğu çift grubu daha uzun evlilik süresine sahip olan gruptu.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma tarzı, çift uyumu, şiddet

ABSTRACT

Gündoğan, M. The Evaluation of The Relationships Between Partner's Attachment Styles And Dyadic Adjustment in The Couples. Eskisehir Osmangazi University Faculty of Medicine, Department of Psychiatry, Specialisation Thesis of Medicine, Eskişehir 2015. Attachment styles that people own, have an important factors in dyadic adjustment and mental state. In this study, the participants were the 100 patients and their partners who consecutively recruited Eskişehir Osmangazi University Department of Medicine psychiatry. In this study, "Experiences In Close Relationships-Revised", "Dyadic Adjustment Scale", "General Health Questionnaire-28", "Violence Questionnaire" were applied seperatly to partners in each couple. Results show that secure participants have more societal functionality, dyadic adjustment, dyadic satisfaction, dyadic dependence and emotional expression than insecure participants. Insecure participants have more emotional sexual violence than secure participants. Women in which both or one partners have secure attachment styles have higher dyadic adjustment than women in insecure couples. Women in one secure partner-one insecure partner more dyadic satisfaction than women in both partners have secure. Women in this study have more partner physical violence. And women in which both partners have secure attachment styles have more partner violence. Results Show that partner's attachment styles can be related with dyadic adjustment, behavior and relationship duration.

Key Words: attachment styles, dyadic adjustment, violence

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TEZ KABUL VE ONAY SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR	ix
TABLolar DİZİNİ	x
1.GİRİŞ	1
2.GENEL BİLGİLER	2
2.1 Bağlanma Kuramı	2
2.2 Yetişkin Bağlanma Tarzı	4
2.3 Çift Uyumu Ve Bağlanma	7
2.4 Ayrılık Ve Bağlanma	8
2.5 Eş Şiddeti	11
3.GEREÇ VE YÖNETİM	12
3.1 Örnekleme	12
3.2 Uygulama	12
3.3 Veri Toplama Araçları	13
3.3.1 Sosyodemografik Veri Formu	13
3.3.2 Dsm-Iv Eksen Bozuklukları İçin Yapılandırılmış Klinik Görüşme Formu	13
3.3.3 Genel Sağlık Anketi	13
3.3.4 Çift Uyum Ölçeği	14

3.3.5 Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II	15
3.3.6 Şiddet Anketi	16
4.BULGULAR	18
5. TARTIŞMA	27
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	34
KAYNAKLAR	35
EKLER	
EK 1: Sosyodemografik Veri Formu	
EK 2: Genel Sağlık Anketi	
EK 3: Çift Uyum Ölçeği	
EK 4: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II	
EK 5: Şiddet Anketi	

SİMGELER VE KISALTMALAR

ÇUÖ	Çift Uyum Ölçeği
DSM	Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders
DSM-IV-TR	Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders- fourth edition-text revision
GSA-28	Genel Sağlık anketi-28
GÜ	Güvenli
HDDÖ	Hamilton Depresyon Derecelendirme Ölçeği
ICD-10	Classification of Mental and Behavioral Disorders. Clinical Descriptions And Diagnostic Guideline
KA	Kayıtsız
KO	Korkulu
SA	Saplantılı
YIYE	Yakın İlişkiler Yaşantılar Envanteri
YIYE-II	Yakın İlişkiler Yaşantılar Envanteri-II

TABLÖLAR

	Sayfa
4.1. Örneklem grubunun sosyodemografik özellikleri	19
4.2. Polikliniğe başvuranların ve eşlerinin GSA-28 ve alt ölçek puanlarının karşılaştırılması	20
4.3. Kaygı ve kaçınma puanlarının küme analizi ile kategorilendirilmesi	20
4.4. Güvenli ve güvenli olmayan bağlanma tarzlarına sahip eşlerin klinik ölçeklerle karşılaştırılması	21
4.5. Eşlerin dörtlü bağlanma tarzlarının ÇUÖ-toplam ve alt ölçeklere göre karşılaştırılması	22
4.6. Çift uyumu kötü olan ve çift uyumu iyi olan kişilerin dörtlü bağlanma tarzlarına göre ve eş şiddetine göre karşılaştırılması	23
4.7. Eşlerin sahip olduğu bağlanma tarzlarına göre gruplandırılmış çiftlerde klinik ölçeklerden alınan puanların karşılaştırılması	25
4.8. Eşlerin sahip olduğu bağlanma tarzlarına göre gruplandırılmış çiftlerde ilişki sürelerinin karşılaştırılması	26

1. GİRİŞ

Bireyin, doğumundan itibaren yakın ilişkide bulunduğu çocuklukta bakım veren yetişkinlikte ise romantik ilişkide bulunduğu kişi (eşi), bireyin davranış örüntülerinin, ruh sağlığının ve iletişiminin belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Yakın ilişkilerin niteliği, bireylerin pek çok özelliğini etkilediği gibi, bireylerin bağlanma tarzları da yaşadıkları ilişkilerin niteliğini etkilemektedir. İlk yıllarda bakım veren ile oluşturulan bağlanma tarzı, yetişkinlikte genellikle romantik ilişkide olduğu kişiyle kurulan bağlanma tarzına benzerlik gösterir. Bireyin bağlanma tarzı eşiyle uyumunu, iletişimini ve davranış örüntülerini etkiler.

Bu çalışmada, güncel kişilerarası ilişkilerde erken dönem ilişkilerin önemini vurgulayan bağlanma tarzının eşlerin ilişkileri üzerindeki etkisini araştırılması amaçlanmıştır.

Bu amaçla Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Polikliniği'ne başvuran hasta ve eşlerinde yakın ilişkide bağlanma tarzı, eş uyumu ile sebep sonuç ilişkisi içerisinde olabilen klinik özellikleri, sosyodemografik özellikleri, aile içi şiddet durumu karşılaştırılmıştır.

Araştırmanın Hipotezleri

1) Güvenli-güvenli bağlanma tarzına sahip çift grubundaki kadın ve erkeklerin çift uyumu güvenli-güvensiz ve güvensiz-güvensiz bağlanma gösterenlere göre daha iyidir.

2) Çift uyumu kötü olan eşlerde eşler arası şiddet daha fazla görülür.

3)Güvenli-güvenli bağlanma tarzına sahip çift grubundaki kadın ve erkeklerde güvenli-güvensiz ve güvensiz-güvensiz bağlanma tarzına sahip çift grubundaki kadın ve erkeklere göre daha az şiddet davranışı görülür.

4) Güvensiz bağlanma tarzına sahip olanlar güvenli bağlanma tarzına sahip olanlara göre daha fazla ruhsal belirti görülür.

2. GENEL BİLGİLER

İnsanın sürdürdüğü yaşamını anlamlandırabilmesinde ve bu süreç içinde kendini yeterince iyi hissedebilmesinde, yakın ilişkilerinden sağladığı doyum çok önemli bir etkidir. Bu durumun aksine yakın ilişkilerde yaşanan uzaklık ve yalnızlık durumu fiziksel ve ruhsal sağlık üzerinde önemli olumsuz etkilere neden olur(1).

Kişiler önem verdikleri diğer insanlarla kurdukları yakınlık ya da uzaklık durumlarına göre farklılaşan, duygulanımlar ve zihinsel uyarımlar içindedirler. Bu uyarımlar, ilişkide güven ya da güvensizlik içinde olduklarını bildiren sinyaller gibi çalışır. Holmes (2006), bu görüşten hareketle, “psikolojik bağışıklık” sistemi dengelerinin, duygulanımlar üzerinden sağlandığını, çoğu psikolojik sorun/hastalığın etiolojisinde duygulanım bozuklukları olduğunu ve her birinin bağlanma/ilişki terimleriyle açıklanabileceğini belirtir (2). Eğer anne kendi bakım vereni ile sıcak, sevgi dolu ve güvenli bir bağlılık ilişkisi kurmuşsa, bu durum, yetişkin romantik ilişkilerine ve çocuğu ile olan ilişkisine yansımaktadır (3,4).

Bowlby, Charles Darwin ve Sigmund Freud’un, psikanaliz ve etolojiden gelen kavramları ile olgunlaşmamış organizmanın kendi türünün olgun yetişkin bir üyesiyle olan ilişkisinin temel mekanizmalarını incelemiş, anne çocuk arasındaki bağlanma biçimlerini araştırmıştır. Bowlby, gelişimsel süreçlerin, belirli bir çevre ile doğuştan gelen genetik donanımın bir etkileşiminin ürünü olduğunu ve çocuğun ortaya çıkan sosyal, psikolojik ve biyolojik kapasitesinin, annesiyle ilişkisinden ayrı anlaşılamayacağını söyleyerek, bebekliğin erken döneminden itibaren insanın sosyal tepkilerinde geniş bir araştırma yaparak bağlanma teorisini sunmuştur (5).

2.1. Bağlanma Kuramı

Bağlanma kuramına göre, çocuk, kendisine ve başkalarına ilişkin zihinsel modellerini yaşamın ilk yıllarında anne/bakıcının kendisine verdiği tepkilere bağlı olarak oluşturur. Yine Bowlby ’ye göre; insan yavrusundaki bağlanma davranışları (örn. yakınlık arayışı, gülümseme), yetişkin tarafından dokunma, sarılma, sakinleştirme gibi davranışlarla karşılanmakta ve bu davranışlar, bebeğin belli bir yetişkine bağlanma davranışlarını güçlendirmektedir. Bowlby’ ye (1978) göre

bağlanma deneyimleri temelinde gelişen bu zihinsel modeller iki ana boyut içermektedir. Bunlar;

1. Bağlanma figürünün genel olarak korunma ve destek çağrılarına karşılık veren türden biri olarak görülüp görülmediği,
2. Kişinin kendisini, başkaları, özellikle de bağlanma figürü tarafından dikkate ve sevmeye değer birisi olarak görüp görmediğidir.

Bağlanma sistemini korkuyu aktive eden durumlar, meydan okuyan durumlar, çatışmalı etkileşimler olmak üzere üç durum aktive eder; (5,6).

Bağlanma davranışlarının aktive olması bebeğin çevreden aldığı sinyallere bağlı olarak değerlendirmeler yapmasına neden olmakta ve bu da bebeğin öznel güvenlik ve güvensizlik deneyimlerini oluşturmaktadır. Güvenlik deneyimi bağlanma sisteminin hedefidir. Bu deneyim bebeğin ilk yıllarda ve daha sonra devam edecek olan duygusal deneyimlerini düzenlemede kullanılacaktır (7).

Bu kurama göre, bağlanma bebeklik dönemindeki ilk iki sene içinde dört genel evrede gelişmektedir:

1-) Bağlanma öncesi asama (doğum-ilk 6 hafta): Yasamın ilk haftalarında bebekler kendilerine bakan kişiyle yakın temas içerisindeyler, bakım verenler bebeklerin yemek ve bakım gibi temel ihtiyaçlarını karşılarlar. Tanımadıkları bir kişi ile kaldıklarında üzüntü duymazlar, bu kişiyi kendilerine bakan kişiden ayırt edemezler.

2-) Bağlanmanın başlaması aşaması (6 hafta- 8 ay): Bebekler tanıdıklarına ve yabancılara farklı davranmaya başlarlar ve 6-7 aylıkken, tanımadıkları nesne ve insanlar ile karşılaştıklarında “tedbir” alırlar. Örneğin, bu durumlarda annelerine yakınlaşmaya çalışırlar.

3-) Tam bağlanma aşaması (6-8 ay – 18-24 ay): Çocuklar anneleri veya ona bakan kişiler uzaklaştığında “ayrılık korkusu” duyarlar. Bu korku, çocuk ve bağlandığı kişi ile arasındaki fiziksel ve duygusal ilişkiyi düzenler. Çocuk ve ona bakan kişi arasındaki uzaklık arttığında biri (anne veya çocuk) mesafeyi azaltmaya yönelir. Bağlanma çocuğa “güven” duygusunu yasattığı için annesi onun için güvenilir bir üstür. Çevreyi keşfetmek için bağlanma kurduğu kişiden zaman zaman uzaklaşır. Ancak, bu süreçte teması sık sık yenilemek ister ve güvenilir bir üs olan o kişiye geri döner. Daha sonra yine keşfine devam eder.

4-) Karşılıklı ilişkinin kurulması (18-24 ay ve sonrası): Çocuk hareketlendiğinde ve annesinden uzak uzun süreler geçirmeye başladığında bağlanma ilişkisini sağlamak ikisinin görevidir. Ya anne, ya da çocuk teması yenilemek için harekete geçer. Bowlby yakınlığı koruma, güvenli üs ve güvence üssü kavramlarının bağlanmanın üç tanımlayıcı özelliği ve üç temel işlevi olduğunu belirtir. Bu evre 2 ya da 3 yıl sürer. Bowlby(1982) ve Ainswort (1989) bebek-anne arasındaki bağlanma süreciyle ilgili olarak bebeklerin temel davranışları üzerinde bağlanma organizasyonunun farklı tarzlara ayrıldığını belirtmişlerdir. Bu bağlanma tarzları, güvenli, güvensiz-kaçınan ve güvensiz- kaygılı şeklinde sınıflandırılmıştır. Bu tarzlar, annenin, bebeğin kendisine gereksinim duyduğu anda yanında olması ve koruma sağlaması ile gereksinimlerine duyarlı olması ve doyum sağlamasıyla ilişkilidir. Güvenli bağlanma tarzına sahip bebekler, anneleriyle olan yakınlık ve ayrılık durumlarında gerginlik yaşamazlar. Kaçınan bağlanma tarzına sahip bebekler, annelerine karşı mesafelidirler ve kendi kendine “yetebilmeye” aşırı önem verirler. Kaygılı/kararsız bağlanma tarzına sahip bebekler ise, anneleriyle ilişki kurma/yakınlaşma sürecinde birbiriyle tutarlı olmayan girişimlerde bulunurlar ve çok kısa süreli ayrılıklara bile katlanamazlar (8). Bowlby, çocuğun birinci bağlanma nesnesinden ardışık ayrılma tepkilerini ayrıntılandırmıştır (5).

2.2 Yetişkin Bağlanma Tarzları

Bartholomew ve Horowitz (1991), Bowlby'nin çalışmalarına dayalı yetişkin sınıflamasında kendilik algısı ve başkasını algılama ya olumlu ya da olumsuz olarak tanımlandırmıştır. Bu gruplamayla güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu olmak üzere bağlanma sınıflaması yapılmıştır (9).

Bowlby ilk araştırmalarını, bakım evlerinde annelerinden yoksun çocuklar üzerinde yapmıştır. Bu çalışmalarında, çocukların ayrılığa verdiği tepkilerinin benzer olduğunu bildirmiştir. Çocuklarda ayrılığa verilen tepkilerde önce protesto evresinin ortaya çıktığını, bunu umutsuzluk evresi ve son olarak ta duygusal kopma evresinin izlediğini vurgulamıştır.

Hazan ve Shaver bebeklerde gözlemlenen bağlanma davranışlarının erişkin romantik ilişkilerini anlamada kullanılabileceğini öne sürmüşlerdir. Ve Ainsworth ve arkadaşlarının tanımladığı bebek bağlanma tarzlarına göre erişkinlerin romantik ilişki

yaşadıkları kişilere bağlanma tarzlarını ölçen bir ölçek geliştirmişlerdir (10). Hazan ve Shaver 'in araştırmalarında, yetişkinlerin romantik bağlanma tarzları içindeki dağılımlarının (yaklaşık %55 güvenli, %20 kaygılı/kararsız, %25 kaçınan) da erken yaştaki çocukların bağlanma tarzlarının dağılımı ile benzer olduğu belirtilmiştir. Ancak bağlanma figürünün, zaman içinde bebeklikte anne veya bakıcı, yetişkinlikte karşı cinsten birisi veya eş olarak önceliği ve yeri değişmektedir (11).

Bartholomew ve Horowitz, Hazan ve Shaver 'in sınıflamasını geliştirmiş ve Dörtlü Bağlanma Modeli adında yeni bir model oluşturmuşlardır. Dörtlü bağlanma modeli, benlik ve başkalarıyla ilgili modelleri olumlu ve olumsuz olarak ele almakta ve bu şekilde iki boyutun çaprazlanması ile dört boyut ortaya çıkmaktadır. Buna göre olumlu kendilik, olumsuz başkaları modeline sahip olanlar kayıtsız (dismissing) bağlanma tarzına, hem kendilik için hem başkaları için olumsuz modellere sahip olanlar ise korkulu (fearful) bağlanma tarzına sahiptir. Diğer iki tarz olan güvenli (secure) (*olumlu kendilik, olumlu başkaları*) ve saplantılı (preoccupied) (*olumsuz kendilik, olumlu başkaları*) bağlanma biçimleri, Hazan ve Shaver 'in güvenli ve kaygılı-kararsız bağlanma tarzlarına karşılık gelmektedir (12).

Bowlby bağlanmanın beşikten mezara insan davranışının bir parçası olduğunu, bağlanma davranışsal sisteminin işlem ve dinamiklerinin nörobiyolojik temelinden dolayı aynı kaldığını belirtmiştir. Bağlanma kuramı yakın ilişkileri açıklamada etkili kuramlardan biridir. Yetişkin bağlanma sürecinin/tarzlarının davranış örüntülerini şu şekilde betimlemek mümkündür:

Güvenli Bağlanma: Güvenli bağlanmaya sahip bireyler, eşlerine kolaylıkla yaklaşabilirler ve onlara bağlı olmaktan da mutludurlar. Terkedilme ve insanların onlara onların istediğinden daha fazla yakınlaşmaları yönünde kaygıları yoktur. Uzun süreli ilişkiler kurar, özellikle eşlerle uzun süreli yaşanan cinsellikten hoşlanırlar. Hem kendilerine hem de diğer insanlara duydukları saygı ve güven yüksektir. Stres altındayken sosyal destek ararlar. Kendilerini açmaktan (self-disclosure) ve diğer insanların da kendilerini onlara açmalarından hoşlanırlar. Kişilerarası ilişkilerinde olumlu, iyimser/yapıcı bir tutum sergilerler. Diğer bağlanma tarzlarına sahip bireylerden daha az oranda fiziksel rahatsızlık belirtileri ve ölüm korkusu gösterirler.

Kaygılı/Kararsız Bağlanma: Güvenli bağlanmaya göre daha olumsuz öğeler içeren bağlanma tarzı ise kaygılı/kararsız bağlanmadır. Kaygılı/kararsız bağlanma

tarzına sahip bireyler, çoğunlukla, eşlerine onların olduğundan daha fazla oranda yakınlaşma ihtiyacıdadırlar. Bununla birlikte, eşlerini de kendilerine yeterince yakın olmamakla suçlarlar. Terk edilme korkusu bu bağlanma tarzının en belirgin özelliklerindedir. İlişkileri, derin bir biçimde yaşanmakla birlikte kısa sürelidir. Bir kayıp sonrası (ayrılma, terk edilme ya da ölüm) yoğun bir acı duyarlar. Kendilerine duydukları saygı değişkenlik gösterir. Sosyal ilişkilerinde kaçınan bireylerdeki kadar yüksek olmamakla birlikte reddedilme kaygısı duyarlar. Romantik ilişkilerinde kıskançlık ve güvensizlik gösterirler. Kişiler arası ilişkilerde yoğun bir öfke yasarlar, ayrılık ve ölüm korkusu baskındır. Romantik ilişkinin güvenliği konusunda aşırı kaygılıdırlar. Yoğun bir biçimde eşlerine odaklıdırlar, eşlerini kontrol etmeye yönelik davranışlarda bulunurlar. İlişkinin sona ermesine karşı aşırı duyarlıdırlar (hypervigilant). Bu bağlanma tarzı, ilişki içerisinde duygusal iniş çıkışlarla belirgindir. Uzun süreli ilişkilerin de bile kendilerini ilişki içerisinde var eden nedenleri bilememekte, o ilişkide olmanın kazandırdığı faktörleri ya da doyum sağlattığı gereksinimleri tanımlamakta da güçlük çekmektedirler. Genel olarak değerlendirildiğinde, kaygılı/kararsız bağlanma tarzına sahip bireylerin yakın ilişkilerindeki doyumun düşük olduğu düşünülebilir.

Kaçınan Bağlanma: Kaçınan bağlanma tarzına sahip bireyler, eşlerine güven duymazlar, insanların kendilerine bağlanmış olduğu duygusu gerginlik yaratır, ilişkilerine son derece sınırlı oranda duygusal yatırım yaparlar. Kendileri stres altındayken yalnız kalmayı tercih ederler bununla birlikte eşleri stres altındayken de onlardan uzaklaşma eğilimi gösterirler. Özellikle olumsuz duygular yaşadıkları anlarda, olayı/kişiyi “umursamayarak/önemsemeyerek, inkâr ederek” ya da “bastırarak” başa çıkarlar. Her türlü sosyal ilişkiyi “sıkıcı” ve “gereksiz” bulurlar. Ancak bu bakış açısı, gerçeği yansıtmamanın ötesinde sadece bir görünümdür. Bir başka deyişle savunma mekanizmasıdır. Kaçınan bireyler kendilerini “kimsenin yardımına ihtiyaç duymayan, ayakları yere sağlam basan, güçlü“ vb. bireyler olarak “sunarlar”.

Bebek ve küçük çocuklar güvenlik hissi için bağlanma kişisiyle fiziksel temas ararken, büyük çocuklar ve yetişkinler için bağlanma kişisinin eğer gerekirse dokunulabilecekleri bilgisi yeterlidir. Çocuğun asıl bağlanma kişisi genellikle anne ve babadır. Yetişkinin bağlanma kişisi akran, genellikle cinsel ortaktır. Alışılmış

yetişkin bağlanma ilişkileri üç davranışsal sistem olan bağlanma, bakım ve cinsel birleşmeyi gerektirir (13).

2.3 Çift Uyumu ve Bağlanma

Romantik ilişkiler özellikle evlilik pek çok kimse için yetişkinlikte en önemli kişilerarası ilişkidir. Evlilik, karşı cinsten iki kişinin birlikte yaşamak, yaşantıları paylaşmak, çocuk yapmak ve yetiştirmek gibi amaçlarla yaptıkları bir sözleşmedir. Evlilikte her iki tarafın da doyum sağlaması, uyumlu bir birliktelik yaşanması beklenir. Ancak insan yaşamının çok önemli bir boyutunu oluşturan evlilikte yaşanan sıkıntıların, uyumsuzlukların, kişilerin ruh sağlığını doğrudan etkilediği görülmektedir.

Kızıloğlu (1992)'nin de ifade ettiği gibi, evlilik uyumu hem aile hem de aile dışı ilişkilerin belirleyicisi olması nedeniyle, incelenmesi gereken önemli bir değişkendir. LaScala (1987), evlilikte uyumu, eşlerin birbirlerine ve evliliğin bütünlüğüne uyum sağlayacak şekilde değişiklikleri özümsemeleri olarak tanımlamıştır. Sabatelli (1988)'e göre uyumlu evlilik, eşlerin birbirleri ile iletişim kurabildiği, evliliğin önemli alanlarında fazla anlaşmazlık yaşanmadığı, anlaşmazlıkların her ikisini de memnun edecek şekilde çözümlendiği evliliklerdir (14). Yapılan bilimsel araştırmalar evlilikte uyum ile eşlerde gözlenen irrasyonel düşünceler, çocuk yetiştirmede ortaya çıkan fikir uyuşmazlıkları, eşlerden birinde var olan herhangi bir kronik hastalık, eşlerin benzer kişilik özelliklerine sahip olması, eşlerin hastalıkları algılama tarzı ve hastalıklar karşısında gösterdikleri tepkiler, eşlerden birinde gözlenen yüksek kaygı, erkeğin geleneksel cinsiyet rollerinin dışına çıkması ev işlerine yardım etmesi, eşlerden birinde kısırlık ortaya çıkması ve ailede engelli bir çocuğun bulunması gibi değişkenler arasında da önemli ilişkilerin bulunduğunu ortaya koymaktadır (15).

Yeni evli çiftlerde, bağlanma tarzları ve evlilik uyumu arası ilişkinin incelendiği bir çalışmada; eşlerin benzer bağlanma tarzını paylaşma eğiliminde oldukları, her ikisi de güvenli bağlanan çiftlerin her ikisi veya biri güvensiz bağlanan çiftlere göre evliliklerini daha olumlu değerlendirme eğiliminde oldukları daha az iletişim çatışması ve boşanma yaşadıkları saptanmıştır. Söz konusu araştırma, her ikisi de güvenli bağlanma tarzına sahip eşlerin evliliklerinin daha az çatışma ve daha

çok sevgi içerdiğini ileri sürmektedir. Aynı çalışmada, eş seçiminde bağlanma tarzlarının belirleyiciliğine ilişkin olarak; kişilerin kendilerine benzer bağlanma tarzına sahip kişilerle evlenme eğiliminde oldukları saptanmıştır (16).

Kadının kaygılı ve erkeğin kaçınan olduğu ilişkiler, çok doyumlu ilişkiler olarak belirtilmezler. Fakat nispeten daha sık rastlanan ve bireylerin daha çok içinde bulunduğu ilişkiler olarak değerlendirilebilir (17). Bazı bağlanma tarzı araştırmacıları, bu şekilde bir tarafın kaygılı bir tarafın kaçınan tarza sahip eşlerin, ilişkide kendi beklentilerini karşılamaya yönelik sosyal seçim sürecinin bir sonucu olarak bir araya geldiklerini belirtmektedirler (18,19).

Akciğer kanseri hastaları ve eşlerinin bağlanma özelliklerinin eş uyumuna etkisinin araştırıldığı bir çalışmada, kaçınan ve kaygılı türde bağlanma tarzının depresyon ve evlilik kalitesinde bozulma ile ilişkili bulunduğu belirtilmektedir. Yine kaçınan türde bağlanma özelliklerine sahip hastaların bakım veren eşlerinde daha yüksek düzeyde öfke ve depresyona rastlandığı bildirilmiştir (20). Bir başka çalışmada, bağlanma özelliklerinin eşin kaybının ardından yaşanacak olan yas üzerinde de etkili olduğu vurgulanmaktadır (21).

2.4. Ayrılık ve Bağlanma

Bağlanma tarzı ve boşanma sürecinde sergilenen davranışlarla ilgili yapılan çalışmalarda, güvenli bağlanan eşin ayrılmayı veya ilişkiyi bitirmeyi, kolaylıkla kabul ederek yaşamını yeniden inşa çabasına girebildiği saptanmıştır. Kirkpatrick ve Davis (1994), kadının kayıtsız ve erkeğin saplantılı veya korkulu bağlanma tarzına sahip olduğu ilişkilerin ayrılığın en çok yaşandığı ilişkiler olduğunu saptamıştır (22). Birnbaum ve diğerleri (1997) kadının ve erkeğin güvenli bağlanma tarzına sahip olduğu ilişkilerde, boşanma sürecinde uzlaşma sağlandığı, ayrılık kararını kimin aldığından bağımsız olarak süreci daha yapıcı atlattıkları ve duygusal bir yaklaşım yerine akılcı bir tutum sergilediklerini öne sürülmüştür (23).

Evliliğin çeşitli sorunlar nedeniyle yasal olarak sona ermesi eylemi boşanma olarak adlandırılır. Evlilikte yaşanan sıkıntı veya mutsuzluğun (distress), çiftlerin ve çocukların hem fiziksel ve hem de duygusal sağlığı üzerinde zararlı etkileri olduğu gösterilmiştir (24). Amerika'da, insanların psikolojik yardım için başvurma nedenleri arasında, evlilikte yaşanan uyumsuzluğun en sık bildirilen nedenlerden biri olduğu

bildirilmiştir (25). Araştırma verilerine göre, Türkiye’de, toplam nüfusun %61’i evli olup, %0.50’si boşanmış ve %0.17’si ise ayrı yaşamaktadır. Boşananların %80’e, ayrı yaşayanların ise %65’e yakını kentte yaşamakta olup, boşanma oranı üniversite mezunu ve lisansüstü eğitimi olanlar arasında daha fazladır. Ülkemizdeki boşanma oranlarına bakıldığında 1997’de binde 0.52, 1998’de binde 0.51 ve 1999’da 0.49’dur. Aynı yıllar için bu oran ABD’de binde 4.44, Belçika’da 3.45,Finlandiya’da 2.74 civarında bulunmuştur. Ülkemizde boşanma oranlarının genel olarak Avrupa ülkelerinde izlendiği kadar yüksek olmamakla birlikte kentte yaşayan eğitilmiş nüfus için evlilikte yaşanan uyumsuzlukların bir sorun olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Yine boşanma oranlarının önceki yıllara göre artış göstermesi de, toplumun temel taşı olarak görülen ailenin varlığını sağlıklı ve verimli bir şekilde sürdürebilmesinde, evlilik kurumunun ve bu kurumu sarsan sorunların araştırılmasının önemini ortaya koymaktadır (26).

Evlilikte yaşanan sorunlar ve boşanma aşamasını cinsiyet farklılıkları bağlamında değerlendiren araştırmalar, kadın ve erkeğin benzer sorunlara maruz kalmalarına rağmen, kadınların rollerinde meydana gelen değişimin evlilik yaşantısına da yansıdığını ileri sürmektedir. Son yıllarda cinsiyet rolleri değişmekle birlikte daha az geleneksel hal almakta, kadınların iş yaşamına girmesi ile birlikte evlilikteki statüsü değişmektedir. Böylelikle, alışlagelen cinsiyet rolleri yeniden gözden geçirilmektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde, son dönemde yapılan çalışmalar; evliliği devam ettirme konusunda erkeklerin kadınlara göre daha istekli olduklarını ortaya çıkarmaktadır. Aynı zamanda, boşanmaya karar verme sürecinde cinsiyet farklılıklarının olduğunda ileri sürülmektedir. Buna göre, kadınların öncelikle evlilik içinde yaşanan tartışmalar sonucunda boşanma alternatifini daha kolaylıkla düşündükleri, boşanma sonrası süreç ve koşullara yönelik daha fazla plan yapma ve bu planları çevresi ile paylaşma, eşleri ile boşanma kararını daha fazla tartışma ve yaptıkları planları daha fazla eyleme dökme eğiliminde oldukları saptanmıştır (26).

Bireylerin doğuştan getirdikleri farklı biyolojik ve fizyolojik cinsiyet özellikleri ve yaşamlarının daha ileri dönemlerinde çeşitli öğrenme süreçleriyle kazandıkları cinsel davranış ve rolleri ifade etmek amacıyla, eşey ve cinsiyet ayırımı yapılmaktadır. Cinsiyet rollerindeki farklılıklar ister doğuştan getirilmiş ve genetik

etkenlerin sonucunda ortaya çıkmış olsun, ister toplumsallaşma sürecinde aile, arkadaş çevresi ve okul gibi çevrelerde öğrenilmiş olsun, değişik cinsiyet rolündeki bireylerin davranışlarında bir fark ortaya çıkardığı açıktır. Aneshensel ve Rosen (1980)e göre genç kızlar, kadın ve erkek özellikleri arasına belirgin bir çizgi çeken ve kadın için birincil yaşam rolü olarak evliliği ve anneliği uygun gören bir sosyokültürel sistem içinde yaşamaktadırlar (27). Birçoğu, cinsiyeti kalıplaşmış şekilde görmekte; erkek ve kadınların farklı ev ve iş rolleri üstlenmeleri gerektiğine inanmakta ve geleneksel sosyo-kültürel beklentilere boyun eğerek evlenip çocuk sahibi olmayı planlamaktadırlar. Toplumsal yapının statik olmaması değişimlere açık, dinamik bir yapı karakterinde olması, bünyesinde yer alan sosyal ilişkilerin ve değerlerin de zamanla etkilenmesine ve değişmesine neden olmaktadır. Bu çerçevede toplumsal davranışların önemli bir belirleyicisi olan cinsiyetle alakalı roller ve değerler de zamanla çeşitli faktörlerin etkisiyle değişebilmektedir. Bunların başında, toplumsal ve kültürel yapıları köklü ve önemli değişmelere zorlayan modernleşme ve küreselleşme süreçlerinin yarattığı etkiler gelmektedir.

Modern zihniyet ve sosyal koşulları ile birlikte kadınların çalışma hayatına girişi ve eğitim durumlarındaki yükselme, erken evlenmelerde ve çocuk sahibi olmada bir azalmaya neden olmuştur. Bu durum, kadının geleneksel rollerinde önemli değişimleri doğurmuştur. Kadınlar bir yandan aile içerisinde kararlarda ve bazı rollerde daha aktif olurken, diğer taraftan üstlendiği geleneksel rollerini de toplumsal kurumlara ve yapılara devretmiştir.

İş bölümü açısından geleneksel toplumda ev içi işleri gerçekleştiren kadın, artık modern sosyal hayat içerisinde erkeklerle benzer işlerde çalışmaya başlamış ve cinsiyet rolleri birbirine yakınlaşmıştır. Modern toplumlarda iş hayatına atılan kadın, sosyal hayat içerisinde kendisini daha fazla gösterirken, artan sorumlulukları beraberinde yeni problemlerin de doğmasına neden olmuştur. Geleneksel rollerin henüz tam olarak değişmediği ve aile içi ilişkilerde geleneksel rollerin sürdüğü bir ortamda kadınların çalışması, ev içi sorumluluklarına ek bir yükü de beraberinde getirmiştir. Bu sürece yeteri kadar destek çıkmayan ve değişimi gerçekleştiremeyen eşler arasında çoğu zaman çatışmalar ve huzursuzluklar yaşanmıştır.

2.5. Eş Şiddeti

Yakın ilişkide şiddet kavramı, eş, flört edilen kişi, kız/erkek arkadaş ya da eski eş tarafından fiziksel, cinsel, psikolojik ya da duygusal istismara maruz kalmak şeklinde tanımlanmaktadır (26). Şiddet, ilişkide genellikle biri tarafından diğerini kontrol altında tutmak için kullanılır (28). Aynı zamanda söz konusu kişiyi kontrol altında tutma eylemi içerisindeyken uygulanan şiddetin sonuçları ölüme neden olan ya da olmayan ciddi kazalara, yaralanmalara yol açabileceği için tehlikelidir (29). Son zamanlardaki birçok çalışma ergen ve yetişkin romantik ilişkilerinde büyük oranda flört şiddetinin olduğunu ve cinsiyete göre de şiddete yönelik algının değiştiğini ortaya koymaktadır (30,31). Araştırma bulgularının birçoğu kadınların şiddete ve şiddet sonucundaki yaralanmalara daha çok maruz kaldıkları yönündedir (32). Özellikle de 16-24 yaş aralığındaki kadınların yakın ilişkilerde şiddet yaşantısını deneyimlemede risk altında olduğu belirtilmektedir. Ek olarak erkeklerin kadınlara kıyasla daha saldırgan olduğu ve şiddet içeren davranışları gerçekleştirdiklerini kabul ettikleri görülmektedir (33,34). Türkiye'de yeni yapılan bir alan çalışmasında "hayatı boyunca" eşinden en az bir kez fiziksel şiddet görmüş kadınların oranı Türkiye örneğinde %35-40 olarak bulunmuştur (35).

İlgili literatürde incelendiğinde bağlanmanın ilişkilerdeki istismar davranışları ile sıklıkla ilişkisi incelenen bir değişken olduğu görülmektedir (36). Kaygılı ve korkulu bağlanma ile partner/eş şiddeti arasında önemli ilişkiler olduğu; kaygılı ve güvensiz bağlanma tarzına sahip kişilerin romantik ilişkilerinde diğer bağlanma tarzlarına sahip olanlardan daha çok şiddet uyguladıkları ve eşe güvensiz bağlanma ile istismar etme ve istismara maruz kalma arasında olumlu bir ilişki olduğu yönünde bulgular bulunmaktadır (37,38,39). Ayrıca kaçınan ve kaygılı bağlanma tarzına sahip bireylerin ilişkilerde istismara uğramalarıyla bağlanma tarzları arasında olumlu bir ilişki olduğu ve kaçınan bağlanma tarzının, stres düzeyi yüksek olduğunda, duygusal istismar uygulama davranışında artışla ilişkili olduğu yönünde bulgulara rastlanmaktadır (40,41).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Örneklem

ESOGÜ Tıp Fakültesi Psikiyatri polikliniğine Ocak 2013 – Aralık 2014 tarihleri arasında ardı sıra başvuran, araştırmaya katılmayı kabul eden 100 hasta ve eşleri çalışmaya alınmıştır. Çalışmaya alınırken tüm hastalara ve eşlerine çalışmanın amacı açıklanmış ve onayları alınmıştır.

Örneklem seçiminde dahil edilme kriterleri;

1. Kişinin >18 yaş ve <65 yaş olması,
2. Eğitim süresinin beş yıldan fazla olması,
3. Primer nörolojik bozukluk veya mental retardasyonu bulunmaması,
4. Geçirilmiş kafa travması veya operasyonu bulunmaması,
5. Kognitif mental bozukluk (demans, deliryum) bulunmaması
6. Psikotik bozukluğu bulunmaması
7. İlişki süresinin en az bir yıl olması.

Çalışmaya bu ölçütleri karşılayan 100 kadın ve 100 erkek dâhil edilmiştir.

Çalışma, Eskişehir Osmangazi üniversitesi etik kurulunun 08. Ekim 2012 tarih ve 2012/03 sayılı yazısı ile onaylanmıştır.

3.2. Uygulama

Araştırmacı polikliniğe başvuran dâhil edilme kriterlerini karşılayan hastalarla araştırmacı birebir görüşme yaparak, çalışmanın amacı ve ayrıntıları konusunda bilgi vermiş, çalışmaya katılmayı reddetme veya görüşmeyi herhangi bir noktada sonlandırma hakkına sahip olduklarını açıklamıştır. Bilgilendirme sonrasında olur formunu imzalayarak çalışmaya katılmaya onay veren hastalar değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmaya katılan hastalara ve eşlerine DSM-IV eksen 1 bozuklukları için yapılandırılmış klinik görüşme (SCID-I) yapılmış, Sosyodemografik Veri Formu, Genel Sağlık Anketi-28 (Gsa-28), Yakın İlişkiler Yaşantılar Envanteri-II (YIYE-II), Şiddet Anketi (ŞA), Çift Uyum Ölçeği (ÇUÖ) uygulanmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Sosyodemografik Veri Formu

Sosyodemografik ve klinik özelliklere ilişkin bilgilerin kaydedilmesi amacıyla araştırmacı tarafınca hazırlanmıştır. Bireyin yaşı, cinsiyeti, eğitim süresi, mesleği ve aylık geliri, medeni durumu, çocuk sayısı, eşi ile ne kadar süredir birlikte olduğu gibi sorular bulunmaktadır (ek-1)

3.3.2. DSM IV Ekseni Bozuklukları İçin Yapılandırılmış Klinik Görüşme Formu (structured clinical interview for DSM-IV axis 1 disorders -SCID-I)

SCID-I, 1987'de DSM-III-R'de eksen I'de yer alan bozuklukların tanısını yapılandırılmış bir klinik değerlendirme ile koymak amacıyla geliştirilmiştir. Bu çalışmada SCID-I'in, DSM-IV için güncellenmiş şekli kullanılmıştır. Toplam yedi tanı grubunu belirlemek üzere geliştirilmiş sorular ve bölümlerden oluşmaktadır. Bu tanı grupları; duygudurum bozuklukları, psikotik bozukluklar, madde kötüye kullanımı, anksiyete bozuklukları, somatoform bozukluklar, yeme bozuklukları ve uyum bozukluklarıdır. SCID için yapılan güvenilirlik çalışmaları ağır bozukluklarda (örneğin; bipolar 1 bozukluk) güvenilirliğin hafif bozukluklara (örneğin; distimi) göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte SCID genellikle diğer ölçüm araçlarının değerlendirilmesinde kullanıldığı için kendisinin geçerliliğinin değerlendirilmesi kısıtlılık içermektedir. Klinik görüşmede öncelikle demografik veriler ve kimlik bilgileri alınır ve ardından tanı gruplarını belirlemeye yönelik oluşturulmuş sorular hastaya tek tek yöneltilir. SCID-I genelde psikiyatrik çalışmalarda değerlendirme aracı olarak kullanılmaktadır ancak bunun yanı sıra psikiyatriye ilk başvuran hastaların sistematik değerlendirmelerini sağlamak amacıyla da kullanılabilir. Türkiye'de DSM-III-R ve DSM-IV için olan versiyonların geçerliliği ve güvenilirliği Sorias ve arkadaşları tarafından yapılmıştır (42).

3.3.3. Genel Sağlık Anketi-28 (GSA-28)

Goldberg tarafından 1972 yılında geliştirilmiş olup, anketin Türkiye’de geçerlik ve güvenilirlik çalışması, Kılıç tarafından 1996 yılında yapılmıştır (43). Genel Sağlık Anketi’nin 12, 28, 30, 60 soru içeren biçimleri vardır. Bu çalışmada 28 soru içeren biçimi kullanılmıştır. Kılıç’ın yaptığı çalışmada GSA-28’in güvenilirliği (cronbach’s alpha) 0,94, kesme noktası “5” için duyarlılığı % 73,7 olarak bulunmuştur. GSA-28 toplumda ve psikiyatri dışı klinik ortamlarda karşılaşılan ruh sağlığı sorunlarını saptamak amacıyla oluşturulmuş, bireyin kendisinin doldurduğu bir tarama testidir. Bu ölçek 28 maddeden oluşan, her bireyin son zamanlardaki yakınmasının olup olmadığına dair bir sorudan ve “her zamankinden azdan” “her zamankinden çok daha fazlaya” uzanan dört maddeli cevaplardan oluşmaktadır. Dört maddeli cevap anahtarı, Goldberg tarafından geliştirilen “GSA tipi puanlama” yöntemi olan ilk iki maddenin negatif, son iki maddenin pozitif olarak puanlandığı iki maddeli bir ölçek olarak kullanılmıştır. Buna göre a, b maddelerine verilen “evet” yanıtı “0” (sıfır) puan, c, d maddelerine verilen “evet” yanıtı “1” (bir) puan olarak değerlendirilmiştir. Anketten en az 0, en çok 28 puan alınabilmektedir. Anket puanı 4 ve daha az olan bireyler teste göre ruhsal sağlık açısından normal olarak kabul edilirken, 5 ve daha fazla puan alan bireyler, “ruhsal sorunlar yönünden riskli grup ” olarak değerlendirilir (43).

3.3.4. Çiftler Uyum Ölçeği (ÇUÖ)

Spainer (1976) tarafından evli ve birlikte yaşayan çiftlerin ikili ilişkilerine ait uyumlarını ölçmek için geliştirilen 32 maddelik likert tipi bir ölçektir.

Spainer evlilik uyumunun;

- A) eşler arasında sorun yaratan farklılıklar,
- B) kişiler arası gerginlik ve kişisel anksiyete,
- C) eşler arası tatmin,
- D) eşler arası bağlılık,

E) yapılmakta olan işlerin önemi konusunda eşler arasındaki fikir birliğinin dereceleriyle karar verilecek bir süreç olduğunu belirtmiştir. Bu ölçek tutum, davranış ve bilişsel süreçleri bir arada ele alan çok boyutlu bir ölçek olarak geliştirilmiştir. Çift uyumunun yanı sıra evlilik uyumunun da ölçülmesinde yaygın

olarak kullanılmaktadır. Dört alt ölçekten oluşur; A) eşler arası tatmin alt ölçeği; negatif ve pozitif düşünce modelleri ile pozitif ve aversif iletişimi sorgulayan 10 madde içerir. B) eşler arası bağlılık alt ölçeği; birlikte geçirilen zamanı ve konuşmaları anlatan 5 maddeden oluşur. C) eşler arası fikir birliği alt ölçeği; evlilik ilişkisindeki temel konular hakkındaki anlaşma düzeyini gösteren 13 maddeden oluşur. D) duygusal ifade alt ölçeği; sevgi gösterme şekillerinde anlaşma derecesini gösterir ve sevgi gösteren davranışları yapmayı içeren 4 maddeyi içerir. Toplam ölçüm puanları evlilik uyumu ve tatmin derecesini yansıtmaktadır.

Testten alınabilecek puanların dağılımı 0-151'dir. Toplam uyum puanının yüksek oluşu bireyin ilişkisinin ya da evlilik uyumunun daha iyi olduğunu gösterir.

Çift Uyum Ölçeğinin Türk örnekleminde geçerlik güvenirlik çalışması 1997 yılında Fışiloğlu ve Demir tarafından yapılmıştır. Evlilik uyumunun ölçümü için kullanılan ÇUÖ'nin yapı geçerliliği çalışmasında evlilik uyum ölçeği (Locke-Wallace marital adjustment scale) kullanılmıştır. Bu çalışmada ($r = .82$) 132 kadın, 132 erkek olmak üzere 264 kişiden oluşan örneklem grubunun kullanıldığı çalışmada, ÇUÖ'nin güvenirliği .92 bulunmuştur. Bu sonuç DAS'a oldukça yakındır (.96). Çift doyumu alt ölçeği .83; çift bağlılığı alt ölçeği .75; duygusal ifade alt ölçeği .80, çift fikir birliği alt ölçeği .75 olmak üzere boyutların güvenirlikleri de kabul edilir sınırlarda bulunmuştur (44).

3.3.5. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II)

Yetişkin romantik ilişkilerindeki bağlanmanın boyutlarını ölçmek için kullanılan Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE) Brennan, Clark ve Shaver (1998) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, kişilerin romantik ilişkilerinde eşleri hakkında sahip oldukları zihinsel modelleri tespit etmeyi amaçlamaktadır. Daha sonrasında Brennan, Clark ve Shaver (1998) kullandığı maddelerle yaptıkları yeni analiz sonucunda on sekiz kaygı ve on sekiz kaçınma maddesini seçmişlerdir. Bu çalışmalar sonucunda, YİYE 'ye göre daha yüksek ölçüm duyarlılığına sahip olan YİYE-II'yi geliştirmişlerdir(45).

YİYE-II'ni, Türk kültürü için geçerlik ve güvenirlik çalışması, Selçuk ve arkadaşları (2005) tarafından yapılmıştır. Maddeler bağlanmanın iki boyutunu (kaygı ve kaçınma) ölçmeye yönelik oluşturulmuştur. Her bir alt boyut için 18 madde

bulunmakta, toplamda da 36 maddeden oluşan bir ölçek elde edilmiştir. Katılımcılar ölçekteki her bir maddeyi 7'li likert tipi ölçek üzerinden (1= hiç katılmıyorum, 7=kesinlikle katılıyorum) değerlendirmektedir. Ölçekte bazı maddeler ters kodlanmaktadır. Sonuçta iki farklı toplam puan elde edilmektedir. İki alt boyuttan da alınan puanlar 18 ile 126 arasında değişmektedir. İncelemeler sonucunda iki boyutlu faktör yapısının korunduğu gözlenmiştir. Ölçeğin iç tutarlık değeri, kaçınma için cronbach alfa katsayısı .90 ; kaygı için cronbach alfa katsayısı .86 olarak bulunmuştur. Ayrıca ölçeğin, yüksek test-tekrar test güvenilirliği kaçınma için .81, kaygı için .82 olarak belirtilmektedir (46,47). (ek-5)

3.3.6. Şiddet Anketi (ŞA)

Eş şiddetinin sorgulandığı sorular Türkiye’de bu konuda yapılan diğer çalışmaların soru formları kullanılarak hazırlandı. Anket formu eşlerin şiddet davranışlarını kaynaklar doğrultusunda plesebo üç türde (duygusal, fiziksel, cinsel) tanımlayan sorulardan oluşturuldu (48,49). Türkiye’de yapılmış geçerlilik güvenilirlik çalışması yoktur.

İstatistiksel analiz: Çalışmanın verileri IBM SPSS Statistics 21 ile (Chicago, Illinois, USA) değerlendirilmiştir. Sürekli değişkenler için bağımsız örneklerde t testi ve tek yönlü varyans analizi uygulanmış ve ortalama \pm standart sapma (ort \pm ss) olarak verilmiştir. Çoklu karşılaştırma testi olarak Tukey ve Least Significant Difference (LSD) test uygulanmıştır. Kategorik değişkenler Pearson Chi-Square testi ile analiz edilmiş ve n (frekans) ve yüzde şeklinde gösterilmiştir. İstatistiksel önemlilik düzeyi olarak $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

YIYE-II ölçeğinin belirtilen bir kesme puanı yoktur. Çalışmaya alınan eşlerin Bartholomew ve Horowitz’in (1991) tanımladığı şekilde dört bağlanma tarzını elde etmek için, ölçekten elde edilen kaygı ve kaçınma puanları kullanıldı. Hair ve arkadaşlarının (1991) önerdiği gibi hiyerarşik kümeleme analizi kullanarak oluşturulacak kümelerin merkezleri için başlangıç puanları elde edildi, hiyerarşik kümeleme analizinde bağlantı yöntemi olarak Wards yöntemi, uzaklık ölçüsü olarak karesel eucliden uzaklığı kullanıldı (50). Hiyerarşik kümeleme analizi sonucunda bulunan kümeler k-means kümeleme analizinde başlangıç noktası olarak kullanıldı ve dört küme elde edildi. Kümeleme analizlerinden sonra oluşturulan dört

kümeye göre ayırma analizi yapıldı. Ayırma analizi sonucunda doğru sınıflama oranı % 96,5 olarak belirlendi.

Çalışma grubunun çift uyum düzeylerini tespit etmek amacıyla uygulanan ÇUÖ puanlarına göre, ÇUÖ puanı <98 olanlar “ çift uyumu iyi”, ÇUÖ puanlarına göre, ÇUÖ puanı 98 olanlar “çift uyumu kötü” olarak gruplandırıldı.

Değerlendirmede istatistiksel önemlilik sınırı 0.05 olarak kabul edilmiştir.

4. BULGULAR

Çalışmaya psikiyatri polikliniğine başvuran 100 hasta ve göre eşleri alınmıştır. Çalışmaya katılan kadınların yaş ortalamaları 31 (26-35), öğrenim yılı ortalama 11 (5-15), kardeş sayıları ortalama 2 (2-3) ve erkeklerin yaş ortalamaları 33 (29-37), öğrenim yılı ortalama 12 (9-14), kardeş sayısı ortalama 3 (2-4) idi. Polikliniğe başvuranlardan 93 çift (%93) evli idi, 7 çift (%7) birlikte yaşıyordu. İlişki süreleri 37 (%37) çiftin 1-5 yıl arası, 30 (%30) çiftin 6-10 yıl, 25 (%25) çiftin 11-20, 8 (%8) çiftin 20 yıldan fazla idi. Çalışmaya katılan 100 çiftinden 81 (%81) çift ilde, 19 çift (%19) ilçe/köyde yaşıyordu. Doğum yerine bakıldığında 200 kişinin 100 ü şehirde, 100 ü ilçe/köy de doğduğu, 67 (%33,5) kişinin işçi, 32 (%1) kişinin memur, 28 (%14) kişinin serbest meslek yaptığı, 56 (%28) kişinin ev kadını, 8 (%4) kişinin emekli, 8 (%4) kişinin işsiz olduğu saptanmıştır. Sosyoekonomik durumları 14 çiftin düşük, 38 çiftin orta, 47 çiftin yüksek idi. Yaşayan çocuk sayısı ortalama 0-2 arasında idi. Çiftlerin evlilik sayıları incelendiğinde erkeklerin 86'sının (%86) 1 kez, 5'inin (%5) 2 kez, 3'ünün (%3) 3 kez evlendiği saptanmıştır. Kadınların ise 87'sinin (%87) 1 kez, 7'sinin (%7) 2 kez evlendiği saptanmıştır. Örneklem grubunun sosyodemografik özellikleri tablo 4.1' de gösterilmiştir.

Tablo 4.1. örneklem grubunun sosyodemografik özellikleri

	Polikliniğe başvuran hasta grubu (n=100)		Eşleri (n=100)		χ^2	p
	n	%	n	%		
Doğum yeri					2.527	.283
Şehir	46	46	52	52		
İlçe\köy	52	52	48	48		
Çalışma durumu					2.512	.867
İşçi	30	30	37	37		
Memur	16	16	16	16		
Serbest m.	14	14	14	14		
Ev kadını	31	31	25	25		
Emekli	4	4	3	3		
Çalışmayan	4	4	4	4		
Sosyoekonomik d.					3.088	.543
Düşük	12	12	16	16		
Orta	41	41	35	35		
Yüksek	46	46	48	48		
Sosyal güvence					.148	.7
Var	96	96	97	97		
Yok	4	4	3	3		
	ortalama±ss		ortalama±ss		t	p
Yaş	33.39±7.05		32.72±7.52		-.650	.588
Öğrenim yılı	11.02±4.32		11.5±4.42		-.776	.298
Evlilik sayısı	1±0.35		1±0.48		-.666	.887
Kardeş sayısı	2±1		2±1		-.433	.290

Psikiyatri polikliniğine başvuran eşin cinsiyetine bakıldığında çiftlerin 51'inde (%51) başvuruların kadın, 49'unda (%49) erkek idi. Başvuran kadınların 16'sı (%16) depresyon, 14'ü (14) anksiyete bozuklukları, 12'si (%12) uyum bozukluğu tanısı almıştı, 9'u (9) tanı almamıştı. Başvuran erkeklerin 16'sı (%16) depresyon, 18'ü (18) anksiyete bozuklukları, 4'si (%4) uyum bozukluğu tanısı almıştır, 11'i tanı almamıştır. Aralarında istatistiki olarak fark saptanmadı.

Polikliniğe başvuran hastalar ve eşlerinin GSA-28 toplam ve alt ölçek puanları açısından karşılaştırıldığında istatistiksel olarak önemli farklılık saptanmadı.(p<0.05) Polikliniğe başvuran ve başvurmayan katılımcıları GSA-28 toplam ve alt ölçek puanları açısından karşılaştırılması tablo 4.2 de gösterilmiştir. Psikiyatri polikliniğine başvuranların sosyal disfonksiyon alt ölçeğinden aldıkları ortalama puan istatistiksel olarak önemli düzeyde yüksekti.

Tablo 4.2. Polikliniğe başvuranların ve eşlerinin GSA-28 ve alt ölçek puanlarının karşılaştırılması.

	Polikliniğe Başvuran Hasta grubu	Eşleri	t	p
	ort±ss	ort±ss		
GSA-Toplam	5.00±0.5	5.04±6.08	0.869	0.869
GSA-A	0.99±1.64	1.18±2.00	0.732	0.465
GSA-B	0.81±1.61	1.03±1.96	0.864	0.389
GSA-C	1.76±1.89	1.07±1.61	-1.10	0.024
GSA-D	1.76±2.34	1.76±2.46	000	0.1

A= somatik semptom B= anksiyete ve uykusuzluk C= sosyal disfonksiyon D=depresyon

Ayrıca araştırmaya katılanların 87'si (% 43,5) GSA-28'den kesme puanı olan 5 ve üzerinde puan almıştır. Kadioğlu ve arkadaşlarının çalışmasında 251'i(%30) GSA-28'den kesme puanı olan 5 ve üzerinde puan almıştır. Bu veriler karşılaştırıldığında bizim örneklem gurubumuzda 5 puan ve üstü alanlar istatistiksel olarak önemli düzeyde yüksekti. ($p<0.001$). (51).

Tablo 4.3. Kaygı ve kaçınma puanlarının küme analizi ile kategorilendirilmesi

	Kaygı Puanı	Kaçınma Puanı	n(%)
Güvenli	3.25	2.21	45(%22.5)
Kayıtsız	2.96	3.48	41(%20.5)
Korkulu	4.04	4.85	48(%24)
Saplantılı	4.66	3.28	66(%33)

Çalışmaya alınan 200 kişinin YIYE-II kaygı ve kaçınma puanına küme analizi uygulanarak elde edilen 4'lü bağlanma tarzları tablo 4.3 te gösterilmiştir. Çalışmaya dahil edilen 100 hasta ve eşi güvenli (n=45) ve güvenli olmayan (korkulu, saplantılı, kayıtsız) (n=155) bağlanma tarzı olarak gruplandı. Güvenli ve güvenli olmayan bağlanma stiline sahip grupların GSA-toplam puanları kesme noktası olan 5 in üzerinde olduğu, fakat bu farkın istatistiksel olarak önemsiz olduğu saptandı. Güvenli ve güvenli olmayan bağlanma tarzına sahip grupların ÇUÖ-toplam ve doyum, fikir birliği, bağlılık, duygusal ifade alt ölçeklerinden aldığı puanlar karşılaştırıldığında güvenli bağlanma tarzına sahip grubun ÇUÖ-toplam, ÇUÖ-doyum, ÇUÖ-bağlılık, ÇUÖ-duygusal ifade puanlarının güvenli olmayan bağlanma

tarzına sahip gruptan istatistiksel olarak önemli düzeyde yüksek olduğu saptandı.(Sırasıyla $p<0.001$, $p<0.001$, $p<0.001$, $p<0.001$, $p=0.004$).

Güvenli olmayan bağlanma tarzına sahip grubun Şiddet-toplam, Şiddet-duygusal, Şiddet-cinsel puanları güvenli bağlanma tarzına sahip gruptan istatistiksel olarak önemli düzeyde yüksek bulundu.($p<0.001$). Güvenli ve güvenli olmayan bağlanma tarzlarına sahip eşlerin ÇUÖ ve ŞA' den aldıkları puanlar ve karşılaştırılması tablo 4.4 te gösterilmiştir.

Tablo 4.4. Güvenli ve güvenli olmayan bağlanma tarzlarına sahip eşlerin ÇUÖ ve ŞA' nin alt ölçek puanlarının karşılaştırılması

	Güvenli (n=45)	Güvenli olmayan (n=155)		
	ort±ss	ort±ss	t	P
GSA-Toplam	6.0.4±1.01	4.65±0.45	-.644	0.456
ÇUÖ-Toplam	125.7±12.25	108.2±29.54	3.867	<0.001
ÇUÖ-Doyum	43.7±0.6	36.09±0.8	4.913	<0.001
ÇUÖ-Fikir Birliği	57.1±1.1	49.9±1.0	3.609	0.061
ÇUÖ-Bağlılık	14.4±0.4	13.2±0.4	1.350	<0.001
ÇUÖ-Duygusal İfade	10.1±0.2	9.0±0.3	1.925	0.004
Şiddet-Toplam	33.11±5.24	37.19±7.48	-3.165	<0.001
Şiddet- Duygusal	12.33±3.86	15.03±5.32	-3.165	<0.001
Şiddet-Cinsel	10.2±0.58	10.83±1.76	-2.357	<0.001
Şiddet-Fiziksel	10.57±2.13	11.32±2.95	-1.588	0.062

Çalışmaya alınan 100 hasta ve eşlerinin YIYE-II ile elde edilen bağlanma tarzlarına göre ÇUÖ-toplam ve alt ölçeklerinden aldıkları puanlar karşılaştırıldığında güvenli bağlanma tarzına sahip kişilerin ÇUÖ-toplam ÇUÖ-doyum, ÇUÖ-fikir birliği puanları güvensiz bağlanma tarzına sahip kişilerden istatistiksel olarak önemli düzeyde daha yüksek saptandı. (<0.001). Örneklemin dörtlü bağlanma tarzlarına göre ÇUÖ- toplam ve alt ölçeklerinden aldıkları puanların karşılaştırılması tablo 4.5 te gösterilmiştir.

Tablo 4.5. Eşlerin dörtlü bağlanma tarzlarının ÇUÖ- toplam ve alt ölçeklerinden aldıkları puanların karşılaştırılması

	Güvenli (n=45)	Kayıtsız (n=41)	Korkulu (n=48)	Saplantılı (n=66)			Çoklu Karşılaştırma (tukey)
	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD	f	p	
ÇUÖ- Toplam	125±1.8	102.6±3.9	111.06±4.5	109.6±3.5	5.83	0.001	1>2,3,4
ÇUÖ- Doyum	43.7±0.6	33.7±1.4	36.7±1.7	37.1±1.1	9.383	<0.001	1>2,3,4
ÇUÖ-Fikir Birliği	57.1±1.1	49.9±1.9	51.3±1.9	50.6±1.5	5.571	0.001	1>2,4
ÇUÖ- Bağlılık	14.4±0.4	13.09±0.8	13.5±1.0	13.07±0.7	0.669	0.572	
ÇUÖ- Duygusal İfade	10.2±0.2	8.9±0.4	9.4±0.6	8.7±0.5	1.569	0.198	

ÇUÖ: Çift Uyum Ölçeği

Çift uyumu iyi olanların oranı % 25 (n:50), çift uyumu kötü olanların oranı %75 (n:150) idi. çift uyumu iyi olan ve çift uyumu kötü olan eşler bağlanma tarzları açısından karşılaştırmak için YIYE-II ölçeğinden elde edilen sonuçlar değerlendirildi. Çift uyumu iyi olan kişilerde güvenli bağlanan kişi sayısı istatistiksel olarak önemli düzeyde yüksekti. ($p<0.001$)

Çalışmaya alınan eşlerin çift uyumu iyi olan ve çift uyumu kötü olan grupların eşlerinden gördükleri şiddet ve alt türleri açısından karşılaştırmak için Şiddet Anketi-toplam, Şiddet Anketi-duygusal, Şiddet Anketi-fiziksel, Şiddet Anketi-cinsel puanları ile karşılaştırıldı. Çift uyumu kötü eş grubunun maruz kaldıkları toplam şiddet, duygusal şiddet ve cinsel şiddet çift uyumu iyi olan eş grubundan istatistiksel olarak önemli düzeyde yüksek saptandı.($p=0.01$)

Çift uyumu iyi olan ve çift uyumu kötü olan eşlerin GSA-28 toplam puan ve alt ölçeklerinden aldığı puanlar değerlendirildiğinde de gruplar arasında istatistiksel

olarak önemli fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Çift uyumu iyi ve çift uyumu kötü kişilerin bağlanma tarzlarına göre ve şiddet anketine göre karşılaştırılması tablo 4.6 de gösterilmiştir.

Tablo 4.6. Çift uyumu iyi ve çift uyumu kötü olan kişilerin dörtlü bağlanma tarzları ve eş şiddeti açısından karşılaştırılması

	Çift Uyumu Kötü Olan Grup (n:50)	Çift Uyumu İyi Olan Grup (n:150)		
	n(%)	n(%)	χ^2	p
Güvenli	0(%0)	45(%30)	21.610	<0.001
Kayıtsız	13(%26)	28(%18.6)		
Korkulu	19(%38)	29(%19.3)		
Saplantılı	18(%36)	48(%32)		
	ort \pmss	ort \pmss	t	
Şiddet- Toplam	40.6 \pm 8.27	34.8 \pm 6.22	5.246	0.01
Şiddet- Duygusal	17.68 \pm 5.95	13.34 \pm 4.35	5.533	0.01
Şiddet- Fiziksel	11.6 \pm 2.58	11.01 \pm 2.86	1.283	0.201
Şiddet-Cinsel	11.36 \pm 2.41	10.46 \pm 1.14	3.51	0.014

Çalışmaya dâhil edilen 200 kişinin, eşlerin bağlanma stillerine göre gruplandırılması aşağıdaki gibidir.

1-güvensiz-güvensiz (n:65)

2-güvenli-güvensiz (n:25)

3- güvenli-güvenli (n:10)

Bu grupların cinsiyetlerine göre ÇUÖ-toplam ve alt ölçeklerinden aldıkları puanlar karşılaştırıldı. Kadınların ÇUÖ-toplam puanlarının güvenli-güvenli çiftlerde ve güvenli-güvensiz çiftlerde güvensiz-güvensiz çiftlere göre istatistiksel olarak önemli düzeyde yüksek saptandı. Yine kadınların ÇUÖ-doyum puanlarının güvenli-güvensiz çiftlerde güvensiz-güvensiz çiftlere göre önemli düzeyde yüksek olduğu

saptandı. ÇUÖ-doyum alt ölçeği için erkek güvenli-kadın güvensiz (n=13), erkek güvensiz-kadın güvenli (n=12) olarak tekrar gruplara ayrılıp yapılan analizde istatistiksel olarak farklılık saptanmadı (p=0.986). Yine kadınların ÇUÖ-fikir birliği ve ÇUÖ-duygusal ifade puanlarının güvenli-güvenli çiftlerde güvensiz-güvensiz çiftlere göre istatistiksel olarak önemli düzeyde yüksek olduğu saptandı. (sırasıyla p=0.008, p<0.001).

Şiddet anketi sonuçları değerlendirildiğinde ŞİDDET-toplam puanının güvensiz-güvensiz çiftlerde kadınlarda güvenli-güvensiz çiftlerden, erkeklerde güvenli-güvenli çiftlerden önemli düzeyde yüksek olduğu saptandı.(sırasıyla p=0.009, p=0.028). Kadınlarda ŞİDDET-fiziksel puanlarının güvensiz-güvensiz çiftlerde güvenli-güvenli çiftelerde istatistiksel olarak önemli düzeyde yüksek saptandı.(p=0.009). Bağlanma tarzlarına göre gruplandırılmış eşlerde klinik ölçeklerden aldıkları puanların karşılaştırılması tablo 4.7 de gösterilmektedir.

Tablo 4.7. Eşlerin sahip olduğu bağlanma tarzlarına göre gruplandırılmış çiftlerde klinik ölçeklerden alınan puanların karşılaştırılması

		Güvensiz- Güvensiz (N=65) Ort±SD	Güvenli- Güvensiz (N=25) Ort±SD	Güvenli- Güvenli (N=10) Ort±SD	P Değeri	Çoklu Karşılaştırma (tukey)
GSA- Toplam	KADIN	5.1±6.4	4.72±5.91	3.8±5.65	0.60	
	ERKEK	7.1±8.15	7.96 ±6.48	4.73±5.38	0.689	
ÇUÖ- Toplam	KADIN	103.2±16.3	123.0±16.3	126.9±10.4	0.01	1<2,3
	ERKEK	111.1±29.3	114.0±22.0	130.5±10.8	0.102	
ÇUÖ- Doyum	KADIN	34.4±11.4	43.4±3.9	42.1±2.7	<0.001	1<2
	ERKEK	36.6±9.2	39.6±9.1	44.2±5.8	0.034	
ÇUÖ- Fikir Birliği	KADIN	48.03±12.9	53.7±10.7	59.2±6.0	0.008	1<3
	ERKEK	51.6±12.6	51.7±11.2	60.3±5.3	0.094	
ÇUÖ- Bağlılık	KADIN	11.9±6.3	15.9±4.5	15.0±1.2	0.309	
	ERKEK	13.8±5.8	12.9±4.0	15.5±3.1	0.436	
ÇUÖ- Duygusal İfade	KADIN	8.8±4.5	9.8±3.5	10.6±1.9	<0.001	1>3
	ERKEK	9.0±4.4	9.7±1.8	10.5±1.5	0.436	
Şiddet- Toplam	KADIN	39.0±9.1	33.9±5.6	33.2±5.6	0.009	1>2
	ERKEK	36.4±6.1	33.8±4.3	32.3±4.1	0.028	1>3
Şiddet- Duygusal	KADIN	15.8±6.03	12.2±2.8	13.0±5.5	0.27	
	ERKEK	15.0±5.09	12.8±3.17	12.1±4.09	0.048	
Şiddet- Cinsel	KADIN	10.8±1.4	10.6±1.0	10.1±0.3	0.98	
	ERKEK	10.8±2.03	10.5±1.6	10.1±0.3	0.454	
Şiddet- Fiziksel	KADIN	12.3±4.1	11.0±2.9	10.1±0.3	0.009	1<3
	ERKEK	10.5±1.1	10.4±0.7	10.1±0.3	0.348	

1: Güvensiz-Güvensiz 2: Güvensiz-Güvenli 3: Güvenli-Güvenli

Eşlerin sahip olduğu bağlanma stillerine göre gruplandırılan çiftler ilişki süreleri açısından karşılaştırıldığında 10-19 yıl ilişki süresine sahip grupta önemli düzeyde fazla güvensiz-güvensiz çiftler mevcuttu. (<0.001). Eşlerin sahip olduğu bağlanma tarzlarına göre gruplandırılmış çiftlerde ilişki sürelerinin karşılaştırılması tablo 4.8 de gösterilmektedir.

Tablo 4.8. Eşlerin sahip olduğu bağlanma tarzlarına göre gruplandırılmış çiftlerde ilişki sürelerinin karşılaştırılması

İlişki süresi (yıl)	Güvensiz-Güvensiz (N=65)		Güvenli-Güvensiz (N=25)		Güvenli-Güvenli (N=10)		χ^2	p
	n	%	n	%	n	%		
İlişki süresi							33.818	<0.001
1	5	45.5	2	18.2	4	36.4		
1-4	16	64	8	32	1	4		
5-9	14	46.7	13	43.3	3	10		
10-19	22	84.6	2	7.6	2	7.7		
20 ve↑	8	100	0	0	0	0		

5.TARTIŞMA

Bu çalışmaya Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi psikiyatri Anabilim Dalı'na psikiyatrik yardım için başvurmuş, 100 hasta ve bu hastaların eşleri dâhil edilmiştir. Polikliniğe başvuran hasta grubu ile eşleri arasında cinsiyet açısından farklılık saptanmamaktadır. Örneklem grubundaki kadın ve erkeklerin yaş ortalamaları sırasıyla 31(26-35), erkeklerin yaş ortalamaları 33(29-37) dir. Türkiye istatistik kurumunun verilerine göre de evlenen çiftlerin %75.2 'sinde gelinin yaşı damadın yaşından küçük olarak saptanmıştır. Bu veriler ile uygun olarak çalışmamızdaki kadınların yaş ortalaması erkeklerden istatistiksel olarak önemli düzeyde düşüktür (52).

Çalışmamızda ruhsal durumlarını değerlendirmek için uyguladığımız GSA-28 ölçek puanında psikiyatri polikliniğine başvuranlar ve eşleri arasında sadece sosyal disfonksiyon açısından farklılık saptandı. Bu durum literatürde de pek çok çalışmada görüldüğü gibi polikliniğe başvuran hastaların sosyal işlevselliğinin bozuk olması açıklanabilir. Fakat GSA-28 toplam puanı ve diğer alt ölçeklerinde de gruplar arasında farklılık saptanması beklenirdi. Fikir vermesi amacıyla çalışmamızdaki GSA-28 ölçek puanı Türkiye toplumunu yansıttığı düşünülen bir çalışma ile karşılaştırıldı. Çalışmamıza katılanlarda GSA-28 ölçeğinden 5 ve üstü puan alan oranı % 43.5 iken Türkiye toplumunda bir grup yetişkinde ruhsal sağlık problemi taraması amacıyla yapılan çalışmada 18-65 yaş arası evli bireylerin (n=837) GSA-28 puanları 5 ve üstü olan oranı ise %30 bulunmuştur. Yapılan analiz sonucunda çalışmamızdaki grupta 5 ve üstü puan alanlar önemli düzeyde yüksekti. Çalışma grubumuzun ruhsal durumlarının GSA'ya bağlı olarak saptanan belirtilerinin daha kötü olması Tezcan ve arkadaşlarının çalışmasındaki evli olanların %20.2 sinde, bekârların %7.8 inde ruhsal bozukluk belirti saptaması ile ilgili olabilir. Başka bir deyişle evli gruptaki bireylerin özellikle kadınların sorumluluklarının daha fazla olması ve daha fazla stres yaşıyor olmaları ile açıklanabilir (53). Diğer taraftan bizim örneklemimizi psikiyatri polikliniğine başvuranlar ve eşleri oluşturduğu için bu fark ortaya çıkmış olabilir.

Ülkemizde yakın ilişkisi olan yetişkinlerde bağlanma tarzları ile ilgili sayısı az olsa da çeşitli araştırmalar mevcuttur. Bu çalışmaların çoğunda kategorik ölçümler kullanılmıştır. Sümer (2000) ilişkiler anketi, ilişki ölçekleri anketi ve YIYE'ni karşılaştırdığı bir çalışmada bağlanmayı boyut düzeyinde ölçen YIYE'nin en iyi

psikometrik özelliklere sahip olduğunu göstermiştir (46). YIYE-II'nin kabul edilebilir düzeyde psikometrik kaliteye sahip olduğu ve daha yüksek ölçüm duyarlılığına sahip olması nedeniyle, Türkiye'de kullanılan yetişkin bağlanma ölçeklerinden daha yüksek düzeyde ölçüm gücüne sahip olduğu öne sürülmüştür (47). Çalışmamızda YIYE-II den elde edilen kaygı ve kaçınma boyutları çaprazlanarak dört boyut elde edilmiştir. Güvenli bağlanan sayısı % 22.5 ile toplumda beklenenden azdı. Hazan ve Shaver 'in araştırmalarındaki gibi batı toplumunda yapılan çalışmalarda yetişkinlerin romantik bağlanma içindeki dağılımları % 55-60 güvenli olarak bulunmuştur (54, 55).

Güvenli bağlanmanın düşük oranı örneklemimizden kaynaklanıyor olabilir. Psikiyatri polikliniğine başvuranlardan oluşan örneklemimizde güvensiz bağlanan bireylerin, güvenli bağlanan bireylerden fazla olması daha olası olabilir. Bağlanma tarzı ve sağlık yardımı başvurusu üzerine yapılan çalışmalarda bu grupta güvensiz, özellikle saplantılı bağlanma tarzının yüksek oranda olabileceği çünkü güvensiz-saplantılı bağlanma tarzında yardım arama davranışına sık rastlandığı bildirilmektedir (56, 57). Bizim çalışmamızda bu patern ile uyumludur. Diğer taraftan bizim çalışmamızla benzer güvenli bağlanma prevalansı farklı bir toplulukta gözlenmiştir. Sözü edilen çalışmada Brennan ve ark. kümeleme metodu ile üniversite öğrencilerinde bağlanma tarzlarını elde etmeyi amaçlamıştır (45). Çalışmamızdaki güvenli bağlanma oranı Amerikan üniversite öğrencilerindeki (%30.4) güvenli bağlanma oranına benzerdir ve her iki araştırmada aynı yöntem kullanılmıştır. Genel popülasyondaki bağlanma oranlarının bizim tanımladığımız örneklemden çok büyük farklılık göstermediği söylenebilir.

Bağlanma tarzlarının yakın ilişkilerin hem niteliksel hem de kişiler arası doğasında oluşturduğu çeşitlilik nedeniyle çift uyumu bağlanmadan etkilenir. Kaynaklarda çift uyumunun tanımı, kapsamı ve ölçümü ile ilgili pek çok bilgi mevcuttur. Biz çalışmamızda çift uyumunu ilişkide alınan doyum, fikir birliği, birbirine bağlılık ve duygusal ifade alt kategorileri ile değerlendirilmiş ve eşler arasındaki şiddet incelenmiştir.

Türkiye'de yetişkin bağlanma tarzı ve yakın ilişkiler ile ilgili çalışmaların çoğu kategorik ölçümlerle bağlanma tarzını elde etmiştir. Çalışmamız ile karşılaştırabileceğimiz YIYE-II ile yapılan bir yayına rastlanmamıştır. Erdoğan ve

ark.' ın YIYE ile yaptığı çalışmada kaygı ve kaçınma boyutlarında incelenmiştir, bu çalışmada araştırmacılar güvensiz bağlanma tarzına sahip bireylerin daha fazla depresif belirti bildirme eğiliminde olduğunu ve çift ilişkilerinde güvenli bağlanma tarzına sahip bireylere göre daha az memnuniyet, güven, iletişim bildirdiklerini bildirmişlerdir (58,59). Çalışmamızda da güvenli bağlanan bireylerin ÇUÖ' den aldıkları puanlar istatistiksel olarak önemli düzeyde yüksek olması literatürde pek çok çalışmanın elde ettiği güvenli bireylerin evlilikleri daha doyumlu değerlendirir şeklindeki sonuçlarıyla uyumludur (60,61,62,63,64). Solmuş' un(2003) çalışmasının sonuçları güvensiz bağlanma tarzına sahip bireylerin evlilik sürecinden yeterince doyum sağlamadıkları ve eşleri ile aralarındaki uyumu da düşük olduğu sonucu çalışmamızdaki güvenli olmayanların çift uyum puanlarının önemli düzeyde düşük olmasını desteklemektedir (65).

Aile içi şiddet ülkemizde ve dünyada en önemli sorunlardandır. Çalışmamızda güvenli olmayan bağlanma tarzına sahip bireylerin istatistiksel olarak önemli düzeyde yüksek oranda şiddet yaşadığı, duygusal ve cinsel şiddete de yüksek oranda maruz kaldıkları, fakat fiziksel şiddetin güvenli olmayan bağlanma tarzına sahip bireylerde fazla olsa da istatistiksel olarak farklılık göstermediği saptanmıştır. Uyguladığımız şiddet anketi sonuçlarını algıladıkları şiddet olarak değerlendirirsek, literatürde yer alan kaçınma ve kaygı boyutunun romantik ilişkide algıladıkları istismara uğramaları ile bağlanma tarzları arasında pozitif ilişki olduğu bilgisi çalışmamızda da güvensiz bağlananların yüksek kaygı ve kaçınma puanları olduğu biçimindeki sonuçlarımızı destekleyebilir (37,65,66). Aynı zamanda kaçınan tarzda bağlananların yakın ilişkilerde eşlerine daha az güven duyduklarını, ilişkileri hakkında olumsuz beklenti içinde olduklarını, yakınlık kurmaktan kaçındıklarını bununla şiddet davranışını arttırdığı saptanmıştır (67). Çalışmamızda fiziksel şiddet alt ölçeğinde önemli farklılık beklenirken, bu farkın olmaması fiziksel şiddetin, Gülçür ve arkadaşlarının (1996) saptadığı kadınların %89'unun psikolojik şiddete maruz kaldığı, bunların %39'unun fiziksel şiddete maruz kaldığı şeklindeki bulgularından düşük olmasına bağlı olabilir (68). Ek olarak fiziksel şiddetin evlilik uyumundaki bozulma ile ilişkili olması pozitif korelasyonu olması ve çalışmamızdaki uyumsuz çift sayısının görece az olması nedeniyle çalışmamızda fiziksel şiddet açısından farklılık saptanmamış olabilir (69). Ayrıca katılımcıların

genelde öğrenim durumunun yüksek ve yaş ortalamasının 30 yaşın üzerinde olması, yapılan çalışmalarda kadına karşı şiddetin 30 yaşından sonra azalmaya başladığı bilgisi ile desteklenebilir (70). Bağlanma davranışının çift uyumunu ruhsal bozukluklardan ne kadar bağımsız olarak etkilediğini var olan verilerle belirlemek zordur. Literatürde çift uyumunun çok boyutlu olarak etkilendiğini gösteren çalışmalar vardır. Scott ve Cordova güvensiz bağlanmanın evlilik ilişkisinin bozuk olduğu durumlarda kişileri depresyona yatkın hale getirdiğini öne sürmekte, güvenli bağlanma tarzına sahip kişilerde ilişkileri dışında da yaşam alanları oluşturarak evliliklerinde sorunlar çıktığında bile depresyona karşı daha korunmalı olduklarını belirtmektedir (72). Çalışmamızdaki güvenli bireylerin oranının toplumda beklenenden düşük olmasını destekleyebilir.

Bağlanma ile ilgili araştırmalar bağlanmayı bireysel bir özellik olarak ele alsalar da, bağlanma Bowlby'nin de tarif ettiği gibi ilişkisel bir durumdur. Yani erken dönemde bakıcı ile olduğu gibi yetişkinlikte de genellikle eş ile ilişkide ortaya çıkar. Bu nedenle eşlerin birbirini etkilediği bir sistem olarak ele alınması daha doğru olabilir. Bu çalışmada da her iki eşin güvenli ve güvensiz bağlanma tarzına göre çiftleri grupladık.

Eşlerin bağlanma tarzlarının ilişkiye olan etkilerinin her iki cinsiyet için nasıl dağılım gösterdiğiyle ilgili farklı sonuçlar mevcuttur. Bu konuda yapılan çalışmalardan ikisinde kadın ve erkeğin bağlanma tarzları arasında önemli farklılık bulunmadığını belirtmektedir (73,74). Diğer yandan kadın ve erkeğin aynı bağlanma tarzlarına sahip oldukları durumunda bile, hem yaşanan sorun anlamlandırma hem de çözüm bulma davranışlarının farklılık göstereceği düşünülebilir. Toplumsal yapı içerisinde algılanan kadın ve erkek kimliği ve her iki cinsiyete sosyal açıdan atfedilen rollerin bireylerin hem kimlik gelişimleri hem de ilişki içerisindeki tutumlarını belirleyici rol oynadığı açıktır (75). Bu çalışmada güvenli ve güvensiz bağlanma tarzlarına göre gruplandırılan çiftlerdeki kadınların çift uyum puanları her iki eşin güvensiz olduğu çiftlerde önemli düzeyde düşük bulunmuştur. Başka bir deyişle romantik ilişkideki eşlerden biri veya ikisi de güvenli bağlanma olması durumunda literatürle uyumlu olarak çift uyumu yüksek saptanmıştır. Bu güvenli bağlanma tarzının bir özelliği olan bireyin yakın ilişkide olmaktan duyduğu rahatlık, güven, iyimserlik, baş etme becerileri bu gruplardaki yüksek çift uyumunu

desteklemektedir (76,77). Ayrıca bağlanma ile birlikte ifade edilen çift uyumu üzerinde cinsiyetinde etkili olduğu, çalışmamızdaki erkek olguların ÇUÖ puanları arasında farklılık saptanmamış olması nedeniyle cinsiyetinde bağlanma ile birlikte ifade edilen çift uyumu üzerinde farklılık oluşturduğu söylenebilir. Eşlerin ikisinin de güvensiz olduğu çiftlerdeki kadınların çift uyumunu oluşturan fikir birliği ve duygusal ifade alt ölçeklerinden düşük puan almışlardır. Başka bir deyişle eşlerin her ikisinin de güvenli olduğu çiftlerdeki kadınlar fikir birliği ve duygusal ifade alt ölçeklerinden en yüksek puanı almıştır. Bu sonuç güvenli bağlanma tarzına sahip ve güvenli bağlanan eşleri olan kadınların, romantik ilişki içinde önemli konularda anlaşma düzeyleri, sözel olmayan mesajları daha fazla anlama ve sevgi gösterme kapasitesine sahip oldukları bilgisi ile açıklanabilir (78,79).

Senchac ve Leonard (1992) karı ve kocaları bağlanma tarzına göre eşleşmelerinde her iki eş güvenli olduğunda eşlerden birinin ya da her ikisinin güvensiz olduğu durumlara göre daha iyi evlilik uyumuna sahip oldukları görülmüş ve çatışma karşısında daha az saldırganlık ve geri çekilme ifade edip eşlerine yönelik daha olumlu değerlendirmede bulunmuşlardır (80). Literatürle uyum göstermeyen bu bulgu kadınların terk edilme kaygılarını, erkeklerin ise yakınlıktan duydukları rahatsızlığın (ki bu güvensiz bağlanma tarzının özelliğidir) hem kadın hem de erkeklerin evlilik doyumlarında en güçlü etkiye sahip etkenler olduğuna ilişkin bulgu ile açıklanabilir (81). Kültürümüzde erkekler duygularını ifade etmekten kaçınmayı gerektiren erkeksi yapıya sahiptir ve bu erkekten beklenen bir roldür. Kadınlarında eşi kıskanma, sahiplenme gibi davranışlarına olumlu anlamlar yüklenmektedir. Sonuç olarak eşlerden birinin güvensiz olması bu sebepten dolayı çift doyumunu artırıyor olabilir. Ek olarak Tutarel-Kışlak ve Çavuşoğlu'nun (2006) çalışmasında güvenli ve saplantılı bağlanma tarzına sahip olanların çift uyumu puanlarının daha fazla olduğu saptanmıştır. Araştırmacılara göre saplantılı bağlanma tarzı olanların yakınlık kurma, başkalarına ulaşma istekleri yoğundur, ilişkinin sonlanmasından korkabilirler. Bu özellikleri nedeniyle yazarlar saplantılı bağlanma tarzına sahip olanlar evlilik ilişkilerini olumlu biçimde algılamakta ve giderek ilişkiye bağlanarak doyumlarını arttırmakta olabilir diye belirtmişlerdir (12). Bizim çalışmamızda da en yüksek oranda gözlenen bağlanma tarzı %33 (n:66) ile saplantılı bağlanma tarzı

olmuştur, bu çalışmamızdaki güvenli-güvensiz bağlanma tarzına sahip çiftlerin doyumlarının fazla olmasını açıklayabilir.

Ek olarak çalışmamızdaki kadınların ÇUÖ-toplam, fikir birliği, duygusal ifade alt ölçeklerinden algıladıkları uyumla ilgili aldıkları puanların önemli olarak farklılaşıp, erkeklerde farklılaşmamış olması bireyin kendisinin ve eşinin bağlanma tarzının evlilik kalitesindeki etkisinde özellikle cinsiyet farklılıklarına değinen araştırma sonuçlarıyla açıklanabilir (82). Bu farklılık geleneksel cinsiyet rolleri beklentileriyle de ilişkili olabilir. Fakat kadın ve erkeklerin çift uyumlarını etkileyen en güçlü bağlanma tarzının hangisi olduğuyula ilgili sınırlı sayıdaki çalışmada kadınları ve erkekler için farklı sonuçlar saptamışlardır (65).

Çalışmamızda eşlerin bağlanma tarzlarına göre partner şiddeti incelendiğinde, kadınların daha fazla şiddete maruz kalması şaşırtıcı değildi. Nitekim ailede kadına yönelik şiddetin tarihinin insanlık tarihi edilir ve pek çok çalışmada elde edilen sonuçlar bunu desteklemektedir. Diğer yandan literatürde güvensiz bağlanma tarzına sahip kişilerin güvenli bağlanma tarzına sahip olanlardan daha çok şiddet uyguladıkları ve eşe güvensiz bağlanma ile istismar etme ve istismara maruz kalma arasında pozitif ilişki olduğu yönünde bulgular da mevcuttur (37).

Literatürde eşlerin güvenli bağlandığı çiftlerin uyumu fazla olduğu gibi bu çalışmada da öyleydi. Fakat güvensiz bağlananların çift uyumu en kötü ve en fazla şiddet görüldüğü halde 10-19 yıl evli olanların çoğu güvensiz bağlanan kişiler olarak saptanmıştır. Güvenli bağlanma tarzına sahip bireylerin romantik ilişkide olumlu, yapıcı tutum, daha az çatışma ve boşanma yaşadıkları dolayısıyla güvensiz bağlananlara göre daha fazla, uzun süreli ve istikrarlı ilişkiler kurabilme eğiliminde olduğunu göstermektedir (79,80). Aynı zamanda güvenli bağlanan eşin ayrılmayı veya ilişkiyi bitirmeyi kolaylıkla kabul edebildiği, aynı zamanda saplantılı bağlanma tarzına sahip bireylerinde ayrılmada zorluk, terk edilme korkusu nedeniyle eşe daha bağlanma, diğer güvensiz bağlanma tarzlarıyla beraber eşinden ayrılmamak için elinden geleni yapma eğilimi olduğu yani ayrılmadığı gösterilmiştir (83). Solmuş (2003), kadının saplantılı veya korkulu ve erkeğin ise kayıtsız bağlanma tarzına sahip oldukları ilişkilerin çiftlerin her ikisinin de güvenli bağlanma tarzına sahip olduğu ilişkiler kadar uzun süreli olduğunu ileri sürmektedir (65). Bu bulgular bizim

çalışmamızdaki güvensiz-güvensiz bağlanma tarzına sahip çiftlerin daha uzun ilişki süresine sahip olmasını destekleyebilir.

Türkiye’de örneklemin çift olarak alınıp YIYE-II kullanılarak dörtlü bağlanma stilinin elde edildiği başka bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Çalışmamızın bazı kısıtlılıkları mevcuttur. Bunlar; çalışma sonuçlarımız örnekleminizin psikiyatri polikliniğine başvuran bireylerden oluşması topluma genellememize olanak vermemektedir. Örnekleminiz üniversite hastanesine başvuran, eğitim seviyesi görece yüksek bir grup olması diğer psikiyatri polikliniğine başvuran bireylerle farklılık göstereceği için genellemeye izin vermemektedir. Çift uyumunu birden çok faktör etkileyebilir, ve çalışmamızda hangi faktörün etkili olduğunu söylememiz mümkün olmayabilir. Daha sonraki çalışmalarda psikiyatri polikliniğine başvurmeyen sağlıklı kontrol grubunun örneklem olarak seçilmesi ve eş uyum problemleri ile başvuran katılımcıların çalışmaya dahil edilmesi daha fazla bilgi verecektir. Çalışmamızda kullanılan Şiddet Anketinin geçerlilik güvenilirlik çalışması olmaması başka bir kısıtlılıktır.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

- 1- Güvenli olmayan bağlanma tarzına sahip kişilerin çift uyum düzeyleri düşük bulunmuştur.
- 2- Güvenli olmayan bağlanma tarzına sahip kişilerde daha fazla şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir.
- 3- Çift uyumu kötü eş gurubunun maruz kaldıkları toplam şiddet, duygusal şiddet ve cinsel şiddet daha fazla saptanmamıştır.
- 4- Güvenli olmayan ve olan bağlanma tarzına sahip kişiler arasında GSA-28 puanları açısından farklılık saptanmamıştır.
- 5- Güvenli- güvenli ve güvenli- güvensiz bağlanma tarzına sahip çiftlerde güvensiz-güvensiz çiftlere göre kadınların belirttikleri çift uyum puanları daha yüksek bulunmuştur.
- 6- Güvensiz-güvensiz çiftlerde şiddet daha fazla görülmektedir.
- 7- Fiziksel şiddetin güvensiz-güvensiz bağlanma tarzına sahip çiftlerdeki kadınlarda en yaygın olduğu saptanmıştır.

KAYNAKLAR

1. Bartholomew, K. Ve Horowitz, L. (1991). Attachment Styles Among Young Adults: A Test Of A Four Category Model. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 61, 226-241
2. Holmes, J. (1997). Attachment, Autonomy, İntimacy. *British Journal Of Medical Psychology*, 70, 231-248
3. Biller Hb (1993) Fathers And Families Paternal Factors İn Child Development. London, Auburn House Attachment And The Emotional Unit. *Fam Process*, 32:3-22.
4. Habip B (1996) Çocuk Psikanalizi Tarihi Üzerine Cogito "Yüzyılın Psikoanalizi. İstanbul, Altan Matbaacılık., Ruble Ve Ark. 1990
5. Bowlby, J. (1969). *Attachment And Loss: Vol. 1: Attachment*. (2nd Ed., 1984; Reprinted, 1989). London: Penguin Books.
6. Simpson Ja, Rholes Ws, Campbell L Ve Ark. (2003) Adult Attachment, The Transition To Parenthood, And Depressive Symptoms. *J Pers Soc Psychol*, 84:1172-1187
7. Matas L, Arend Ar And Sroufe A. (1978) Continuity Of Adaptation İn The Second Year: The Relationship Between Quality Of Attachment And Later Competence. *Child Dev* 49: 547-56.
8. Senocak, D. 17.07.2007. "Bağlanma". [Www.7cokgec.Org](http://www.7cokgec.org)
9. Bartholomew, K., & Horowitz, L.M., (1991) "Attachment Styles Among Young Adults: A Test Of A Four-Category Model", *Journal Of Personality And Social Psychology*, 61, 226-244
10. Simpson Ja, Rholes Ws, Campbell L Ve Ark. (2003) Adult attachment, The Transition To Parenthood, And Depressive Symptoms. *J Pers Soc Psychol*, 84:1172-1187

11. Çelik M, (2006) Evlilik Doyum Ölçeği Geliştirme Çalışması. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Adana.
12. Tutarel-Kışlak Ş, Çavuşoğlu Ş, (2006). Evlilik Uyumu, Bağlanma Biçimleri, Yüklemeler Ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkiler. Aile Ve Toplum. Eğitim-Kültür Ve Araştırma Dergisi 9:61-69
13. Shaver Pr, Mikulincer M.(2004) Attachment Theory And Research: Resurrection Of The Psychodynamic Approach To Personality. J Res Pers 39: 22-45.
14. Gürsoy, F. Ç. (2004). “Kaygı Ve Demografik Degişkenlerin Evlilik Uyumu İle İlişkisi”. (Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi
15. Akt: Sardogan, M. E. Ve Karahan, T. F.(2005). “Evli Bireylere Yönelik Bir İnsan İlişkileri Beceri Eğitimi Programı’nın Evli Bireylerin Evlilik Uyum Düzeylerine Etkisi”. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. Cilt:38, Sayı:2, 89-102
16. Senchak, M., & Leonard, K.E., (1992). “Attachment Styles And Marital Adjustment Among Newlywed Couples”, Journal Of Social And Personal Relationships, 9, 51-64
17. Collins, N. L., & Read, S. J., (1990) “Adult Attachment, Working Models, And Relationship Quality İn Dating Couples”, Journal Of Personality And Social Psychology, 58, 644-663
18. Bartholomew, K., & Horowitz, L.M., (1991) “Attachment Styles Among Young Adults: A Test Of A Four-Category Model”, Journal Of Personality And Social Psychology, 61, 226-244,
19. Kirkpatrick, L.A., (1998) Evolution, Pair-Bonding,And Reproductive Strategies: A Reconceptualization Of Adult Attachment, Attachment Theory And Close Relationships, Edited By Simpson, J.A. & Rholes, W.S., New York: Guilford Press. 353-393

20. Porter Ls, Keefe Fj, Davis D Ve Ark. (2012) Attachment Styles İn Patients With Lung Cancer And Their Spouses: Associations With Patient And Spouse Adjustment. *Support Care Cancer* 20:2459-66.
21. Mancini Ad, Robinaugh D, Shear K Ve Ark. (2009) Does Attachment Avoidance Help People Cope With Loss? The Moderating Effects Of Relationship Quality. *J Clin Psychol* 65:1127-36.Ni Ve Ark. 2009
22. Kirkpatrick, L.A., Davis, K.E. (1990) Attachment Style, Gender, And Relationship Stability: A Longitudinal Analysis, *Journal Of Personality And Social Psychology*.
23. Birnbaum, G.E., Orr, I., Mikulincer, M., & Florian, V. (1997). When Marriage Breaks Up: Does Attachment Style Contribute To Coping And Mental Health? *Journal Of Social And Personal Relationships*, 14, 643-654
24. Bloom B.L., Asher, S.J. Ve White, S.W. (1978). Marital Disruption As A Stressor: A Review And Analysis *Psychological Bulletin*, 85, 867-894
25. Bradbury, N.B., Fincham, F.D. (1990). Attributions İn Marriage: Review And Critique. *Psychological Bulletin*, 107, 3-33.
26. Crane, D. R.; Middleton, K. C. (2000). Establishing Criterion Scores For The Kansas Marital Scale And The Revised Dyadic Adjustment Scale. *American Journal Of Family Therapy*. C.28, S.1, Ss.53-61.
27. Rosen, B. C., & Aneshensel, C. S. (1978). Sex Differences in The Educational-Occupational Expectation Process. *Social Forces*, 57, 164–186
28. İbiloğlu , O.,A (2012). “Aile İçi Şiddet” Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches İn Psychiatry; 4(2):204-222 [Http://Www.Cappsy.Org/Archives/Vol4/ No2/Cap_04_13.Pdf](http://www.Cappsy.Org/Archives/Vol4/ No2/Cap_04_13.Pdf)
29. Coker, A. L., Smith, P. H., Bethea, L., King, M. R. Ve Mckeown, R. E. (2000). Physical Health Consequences Of Physical And Psychological İntimate Partner Violence. *Archives Of Family Medicine*, 9, 451-457

30. Ackarda, D. M. Ve Neumark-Sztainer, D. (2002) Date Violence And Date Rape Among Adolescents: Associations With Disordered Eating Behaviors And Psychological Health. *Child Abuse & Neglect*, 26, 455–473.
31. Aizenman, M. Ve Georgette, K. (1988). The Incidence Of Violence And Acquaintance Rape İn Dating Relationships Among College Men And Women. *Journal Of College Student Development*, 29(4), 305-311
32. Archer, J. (2000). Sex Differences İn Aggression Between Heterosexual Partners: A Meta Analytic Review. *Psychological Bulletin*, 126, 651-680
33. Işıloğlu, B. (2006). Anksiyete Ve Depresyon Tanısı İle İzlenen Evli Kadınlarda Aile İçi Şiddetin Sosyodemografik Faktörler, Çift Uyumunu Ve Hastalıkla İlişkisi
34. Downey, G., Feldman, S. Ve Ayduka, Ö. (2000). Rejection Sensitivity And Male Violence İn Romantic Relationships. *Personal Relationships*, 7, 45-61
35. Altınay, Ayşe Gül And Yeşim Arat, (2007). Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet, İstanbul, Punto
36. Abadi, M. N. L. Ghazinour, M., Nojomi, M. Ve Richter, J. (2012). The Buffering Effect Of Social Support Between Domestic Violence And Self-Esteem İn Pregnant Women İn Tehran, Iran. *Journal Of Family Violence*, 27(3), 225-231.
37. Bookwala, J. Ve Zdaniuk, B. (1998). Adult Attachment Styles And Aggressive Behavior With İn Dating Relationships. *Journal Of Social And Personal Relationships*, 15, 175-190
38. Kesner, J. E. Ve Mckenry, P. C. (1998). The Role Of Childhood Attachment Factors İn Predicting Male Violence Toward Female İntimates. *Journal Of Family Violence*, 13(4) 417-432
39. Bookwala, J. (2002). The Role Of Own And Perceived Partner Attachment İn Relationship Aggression. *Journal Of Interpersonal Violence*, 17, 84-100.
40. Gormley, B. (2005). An Adult Attachment Theoretical Perspective Of Gender Symmetry İn İntimate Partner Violence. *Sex Roles*, 52(11/12) 785-795.

41. Gormley, L. Ve Lopez, G. (2010). Psychological Abuse Perpetration İn College Dating Relationships Contributions Of Gender, Stress, And Adult Attachment Orientations. *Journal Of Interpersonal Violence*, 25 (2), 204-218.
42. Çorapçioğlu A, Aydemir Ö, Yıldız M, Koroğlu E: (1999) DSM-IV Eksen I Bozuklukları (SCID-I) İçin Yapılandırılmış Klinik Grüşme Trke Versiyonu (Hekimler Yayın Birliği, Ankara).
43. Kılıç C (1996) Genel Sağlık Anketi: Geçerlik Ve Güvenirlik alışması: Türk Psikiyatri Dergisi, 7(1):3-9.
44. Yavuz, A. A. (1995). The Dyadic Adjustment Scale: A Validation Study With A Turkish Sample, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi
45. Brennan, Klark Ve Shaver (1998) K.A. Brennan, C.L. Clark Ve P.R. Shaver, Self Report Measurement Of Adult Attachment: An İntegrative Overview.
46. Sümer, N. (2006) Yetişkin Bağlanma leklerinin Kategoriler Ve Boyutlar Düzeyinde Karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21,1-22
47. Selçuk, E., Günaydın, G., Sümer, N., & Uysal A. (2005). Yetişkin Bağlanma Boyutları İçin Yeni Bir lm: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-1' nin Türk rnekleminde Psikometrik Açıdan Değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8, 1-11.
48. Ergin N, Bayram N, Alper Z, Selimoğlu K, Bilgel N. (2005) Domestic Violence: A Tragedy Behind The Doors. *Women & Health* ; 42(2):35-51.
49. Fogarty C, Burge S, Mccord E. (2002)Communicating With Patients About İntimate Partner Violence: Screening And İnterviewing Approaches. *Fam Med* 2002;34(5):369-75
50. Hair, Anderson, Tatham, & Black (1995) J.F. Hair, R.E. Anderson, R.L. Tatham And W.C. Black, *Multivariate Data Analysis, With Readings*, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, Nj .
51. Kadioğlu H., Ergn A., Yıldız A. (2013) Screening of mental health problems with GHQ-28 in a sample of Turkish community dwelling adult people, *Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstits Dergisi Cilt: 3, Sayı: 3*.

52. Türkiye İstatistik Kurumu 2013 Haber Bülteni
53. Tezcan S., Aslan D. (2000) Ankara'da Çeşitli Meslek Gruplarında Genel Ruhsal Sağlık Durumunun Değerlendirilmesi. *Kriz Dergisi* 9(1) 1-8.
54. Hazan C, Shaver Pr. (1994) Attachment As An Organizational Framework For Research On Close Relationships. *Psychological Inquiry* ; 5(1):1-22.
55. Sümer N, Güngör D. (1999) Yetişkin Bağlanma Stilleri Ölçeklerinin Türk Örnekleme Üzerinde Psikometrik Değerlendirmesi Ve Kültürlerarası Bir Karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi* 14(43):71-106
56. Robert G. Maunder, Annie Panzerb, Margaretha Viljoenc, Johanna Owenc, Schalk Humanc, Jonathan J. Hunterd. (2006) Physicians' Difficulty With Emergency Department Patients Is Related To Patients' Attachment Style *Social Science & Medicine* Volume 63, Issue 2, July , Pages 552–562
57. Hepatitis C. Ciechanowski Ps1, Katon Wj, Russo Je, Dwight-Johnson Mm (2002) Association Of Attachment Style To Lifetime Medically Unexplained Symptoms In Patients With Psychosomatics. *May-Jun;43(3):206-12..*
58. Taycan E. S., Çepik K. A. (2014), Evlilik Uyumu İle Bağlanma Stilleri Ve Mizaç Ve Karakter Özellikleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi* 25(1):9-18
59. Hughes Fm., Tomk Nd, Gordon Kc., (2000) Adult Attachment Style: Implications For Individual And Marital Functioning 34th Annual Aabt Conferance, New Orleans.
60. Brennan, K. A., & Shaver, P. R. (1995). Dimensions Of Adult Attachment, Affect Regulation, And Romantic Relationship Functioning. *Personality And Social Psychology Bulletin*, 21, 267–283.
61. Feeney, J. A. (1994). Attachment Style, Communication Patterns And Satisfaction Across The Life Cycle Of Marriage. *Personal Relationships*, 1, 333–348.

62. Feeney, J. A., & Noller, P. (1991). Attachment Style And Verbal Descriptions Of Romantic Partners. *Journal Of Social And Personal Relationships*, 8, 187–215.
63. Feeney, J. A., Noller, P., & Callan, V. J. (1994). Attachment Style, Communication And Satisfaction İn The Early Years Of Marriage. In K. Bartholomew & D. Perlman (Eds.), *Advances İn Personal Relationships: Attachment Processes İn Adulthood* (Vol. 5, Pp. 269– 308). London: Jessica Kingsley.
64. Fuller, T. L., & Fincham, F. D. (1995). Attachment Style İn Married Couples: Relation To Current Marital Functioning, Stability Over Time, And Method Of Assessment. *Personal Relationships*, 2, 17–34.
65. Solmuş, T., (2003) “Romantik Bağlanma : İlişkisel Değişkenler ve İlişki Süreci”, *Türk Psikoloji Bülteni*, 28-29
66. Kılınçer A.S. Ve Dost M. T. (2014) Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismar *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi* 5 (42), 160-172.
67. Mc Kinley, L.L., Pullin M., Good Friend, W., Pritchard, M.E. (2007, May) Adult Attachment And The Acceptance And Perpetnation Of Partner Violence. Paper Presented At The Western Psychological Association Convention, Bc.
68. İlkaracan P, Gülçür L. (1996) Aile İçi Şiddet Ve Cinsel Taciz. İlkaracan P, Gülçür L (Editörler). *Sıcak Yuva Masalı*. İstanbul: Metis Yayınları; S. 25-35
69. Frazer M(1986): Domestic Violence: A Medicolegal Rewiew, *Journal Of Forensic Sciences* 31:1409-1411.
70. Burazeri, G., Roshi, E., Jewkes, R., Jordan, S., Bjegovic, V. Ve Laaser, U. (2005). Factors Associated With Spousal Physical Violence İn Albania: Cross Sectional Study. *British Medical Journal*, 331, 197-201.
71. Dozier M, Stovall Kc, Albus Ke (1999) Attachment And Psychopathology İn Adulthood: Handbook Of Attachment: Theory, Research And Clinical Applications. Cassidy J, Shaver Pr (Eds). Guilford Pres, New York

72. Scott RI, Cordova Jv (2002) The Influence Of Adult Attachment Styles On The Association Between Marital Adjustment And Depressive Symptoms. *J Fam Psychol* 16(2): 199-208.
73. Marchand Jf (2004)Husbands And Wives Marital Quality: The Role Of Adult Attachment Orientations, Depressive Symptoms And Conflict Resolution Behaviors. *Attach Hum Dev* 6 (1): 99-112.
74. Shi L. (2003) The Association Between Adult Attachment Styles And Conflict Resolution İn Romantic Relationships. *Am J Fam Ther* 31: 143-157.
75. Erdoğan S. (2007), Evlilik Uyumu İle Psikiyatrik Rahatsızlıklar,Bağlanma Stilleri Ve Mizaç Ve Karakter Özellikleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi, Uzmanlık Tezi, Ankara .
76. Waring Em, Patton D, Neron Ca, Linker M (1986): Types Of Marital İntimacy And Prevalence Of Emotional İllness. *Can J Psychiatry* 31(8): 720-726.
77. Bretherton I (1992): The Origins Of Attachment Theory: John Bowlby And Mary Ainsworth. *Dev Psychol* 28: 759-775.
78. Feeney, J.A. (1994) “Attachment Style, Communication Patterns And Satisfaction Across The Life Cycle Of Marriage”, *Personal Relationships*, 1, 333–348., Fuller, T.L., & Fincham, F.D.,1995 “Attachment Style İn Married Couples: Relation To Current Marital Functioning, Stability Over Time, And Method Of Assessment”, *Personal Relationships*, 2, 17–34.
79. Mikulincer,M., Florian, V., Cowan, P.A & Cowan, C.P. (2002) “Attachment Security İn Couple Relationships: A Systemic Model And Its Attachment Implications For Family Dynamics”, *Family Process*, 41 (3)
80. Senchak, M., & Leonard, K.E. (1992). “Attachment Styles And Maritaladjustment Among Newlywed Couples”, *Journal Of Social And Personal Relationships*, 9, 51-64
81. Gallo, L.,C.& Smith, T. W. (2001) “Attachment Style İn Marriage: Adjustment And Responses To Interaction”, *Journal Of Social & Personal Relationships*, 18(2), 263-299.

82. Collins, N.L., Cooper, M.L., Albino, A.W., & Allard, L. (2002) "Psychosocial Vulnerability From Adolescence To Adulthood: A Prospective Study Of Attachment Style Differences In Relationship Functioning And Partner Choice", *Journal Of Personality*, 70, 965-1008
83. Ricky, F. ve Diğerleri (2000), "Attachment And Divorce", *Journal Of Family Psychotherapy*, 11(1), 1-20.

